

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
CZU: 339.982:339.923:061.1EU (043)

MAISEYENKA YAUHEN

**ASIGURAREA SECURITĂȚII ECONOMICE A
GRUPĂRILOR
REGIONALE INTERSTATALE**

**Specialitatea 08.00.14 – Economie mondială;
relații economice internaționale**

AUTOREFERATUL
tezei de doctor habilitat în economie

Chișinău – 2012

Teza a fost elaborată la Catedra Relații Economice Internaționale
a ACADEMIEI de STUDII ECONOMICE a MOLDOVEI

- Consultanți științifici:** **Grigore BELOSTECNIC**, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, membru corespondent al AȘM;*
Vasilii SACOVICI, *doctor habilitat în științe politice, profesor universitar.*
- Referenții oficiali:** **Zinaida ILIINA**, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, membru corespondent al AȘB;*
Valentin RAILEAN, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IIM "IMI-NOVA";*
Tatiana PÎȘCHINA, *doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar, ASEM.*
- Componența Consiliului Științific Specializat:** **Sergiu CHIRCĂ**, *președinte doctor habilitat, profesor universitar, Academician al AȘR, ASEM;*
Boris CHISTRUGA, *secretar, doctor habilitat, profesor universitar, ASEM;*
Natalia LOBANOV, *doctor habilitat, conferențiar universitar, ASEM;*
Nicolae ȚĂU, *doctor habilitat, profesor universitar, ULIM;*
Stanislav KNEAZEV, *doctor habilitat, profesor universitar, MIPCO;*
Valentin BENIUC, *doctor habilitat, profesor universitar, IRIM.*

Susținerea va avea loc la 3 iulie 2012 la ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat DH 32.08.00.14 - 19 din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: 2005, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, blocul A, et.3, sala Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca ASEM,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova, pagina web a CNAA / www.cnaa.md

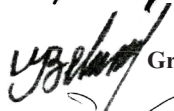
Autoreferatul a fost expediat la 2 iunie 2012.

Secretar Științific
Consiliului Științific
Specializat:

Boris CHISTRUGA

Consultanți științifici,

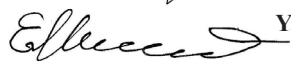

Grigore BELOSTECNIC

Vasilii SACOVICI

Autor

Yauhen MAISEYENKA

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea cercetării tezei și nivelul elaborării științifice a problemei. La începutul secolului XXI, are loc formarea factorilor ce determină instabilitatea globală, provocările transnaționale și care pun omenirea în fața problemei de supraviețuire. Acestea sunt: creșterea numărului și dimensiunilor conflictelor regionale și locale cu aplicarea forțelor armate pe fundalul incapacității sistemului existent mondial de securitate; reducerea concurențialității modelului capitalismului liberal-democratic și formarea lumii fără poli, divizat pe mai multe versiuni naționale care conduc la crearea conflictelor; criza globală economico-financiară care a apărut din motivul necorespunderii instituțiilor globale economico-financiare la exigențele lumii contemporane; riscurile default-urilor suverane, datoriilor Europei, războaielor de comerț și valutare; creșterea enormă a producerii pentru satisfacerea cerințelor pe departe necesare și care conduce la epuizarea intensivă a resurselor naturale; polarizarea socio-economică și marginalizarea țărilor și continentelor, care determină instabilitatea în sfera politică, economică și socială; creșterea nivelului corupției, criminalizarea economiei și a societății, crearea rețelei globale de terorism; creșterea presiunii antropogene și tehnogene asupra mediului înconjurător care amenință cu o catastrofă ecologică etc.

Problemele protejării de amenințările globale, asigurarea securității, inclusiv în domeniul economic, a întregii populații a globului și a unui individ, apar pe primul loc în sistemul priorităților umane, eliminând grijile despre concurențialitate, productivitate, crearea tehnologiilor noi.

Ultimele ocupă primul loc în lupta pentru consumator pe piețele naționale și globale, totodată, posibilitatea dezvoltării conform scenariului catastrofal la nivel global este conștientizată de către politicieni, economiști, ecologiști, sociologi, activiști sociali și reprezentanți ai lumii de afaceri din toată lumea.

Distrugerea URSS și crearea unui sistem, care a urmat după acest eveniment pe teritoriul post-sovietic, au facilitat studierea activă a algoritmilor dezvoltării securității la nivelul național în statele care s-au creat.

Începutul cercetării problemelor securității naționale a fost pus în Rusia. Un aport semnificativ, în formarea bazelor conceptuale, teoretice, metodologice și organizaționale ale securității economice naționale, practica asigurării acesteia, l-au adus savanții ruși Abalkin L.I.,

Glaziev S.Iu., Zagashvili V.S., Illarionov A., Porohovschii A., Prohojev A.A., Senceagov V.K.

Multe publicații în Rusia sunt dedicate aspectelor speciale ale securității economice a statelor – valutare, financiare, monetar-creditară, sociale, manageriale și a economiei externe.

Începând cu mijlocul anilor 90, problemele securității economice naționale sunt studiate în Republica Belarus. Druian A.L., Ermashkevich V.N., Zaico L.F., Kneazev S.N., Kulakov G.T., Measnikovich M.V., Nikitenko P.G., Iliina Z.M., Novikova I.V., Pinighin V.V. în lucrările lor analizează esența, structura, tipologia și abordările analizei cantitative a securității naționale, potențialul energetic și de resurse al acesteia.

Un loc important în sensul practic și teoretic îl ocupă problema securității naționale în Republica Moldova. Belostecinic Gr. a cercetat problemele integrării regionale, dezvoltării inovaționale, colaborării economico-comerciale în contextul majorării eficacității realizării intereselor naționale ale Republicii Moldova și protecției contra amenințărilor, a elaborat metodologia evaluării cantitative a securității economice a țărilor mici, inclusiv a Republicii Moldova. Savanții moldoveni Roșca P., Chircă S., Chistruga B., Moldovanu D. analizează aspectele politice, economice, sociale și instituționale ale securității țării în condițiile globalizării și integrării regionale. Moșneagă V., Rusnac G., Saca V., Țurcan V. se ocupă de cercetarea diferitelor aspecte în procesele politice și a impactului lor asupra securității naționale a Moldovei. Carolina Bugaian a efectuat o cercetare comparativă a securității economice a țărilor cu economie în tranziție. Pleșca V., Bucătaru I. elucidează rolul Forțelor Armate în asigurarea securității naționale. Gîrlea C., Roșca P. au participat la asigurarea științifică a Concepției securității naționale a Republicii Moldova. Lucrările celor mai sus-menționați reprezintă un aport semnificativ în cercetarea problemei asigurării securității în condițiile contemporane.

Securitatea economică a fost cercetată și de savanții occidentali Altinsvon Geusau, Westing A.H., Goodwin C.D., Cable V., De Souza P.J. ș.a. Acest fenomen este analizat prin prisma unor categorii, cum ar fi stabilitatea, concurențialitatea, eficacitatea, globalizarea, acces garantat la resurse energetice, contracararea infracțiunilor economice.

În legătură cu criza globală economico-financiară și complicarea relațiilor internaționale, s-a extins numărul publicațiilor dedicate problemelor globale. În prim-plan, au ieșit scopurile, interesele, avantajele politice și economice, folosirea instrumentelor politice și de alt gen pentru realizarea acestora. Atenția savanților a fost atrasă de aspectul

politologic al securității. Cercetării acestuia îi sunt dedicate lucrările lui Sacovich V.A., Stepin V.S., Delokarov K.H.

La începutul secolului XXI, s-a efectuat trecerea la un model, principal, nou socio-economic de dezvoltare globală. Comunitatea internațională se transformă într-un sistem economic unic. Globalizarea, ca proces obiectiv, se dezvoltă primordial prin transnaționalizare și integrare regională. Se extinde rolul instituțiilor globale și uniunilor integraționiste în economia și politica globală. Acest fapt este determinat prin lărgirea obiectivă a interdependenței dintre state, dar și prin fragilitatea economiilor naționale în condițiile globalizării și instabilității.

În legătura cu aceasta, apare necesitatea asigurării securității nu doar și nu atât a economiilor naționale, cât și a uniunilor regionale, uniunilor de state, care trec prin procesul de adaptare la procesele de globalizare. Analiza structurii relațiilor internaționale arată că în hotarele uniunilor regionale are loc formarea instituțiilor internaționale regionale de securitate, care permit realizarea efectivă a scopurilor regionale și priorităților de dezvoltare, eliminarea amenințărilor, reflectarea adecvată a provocărilor.

Baza materială a acestora o constituie subsistemul economic. Un rol activ în asigurarea securității globale o deține Uniunea Europeană și Comunitatea Statelor Independente. Republica Moldova, Republica Belarus și alte state, care s-au format în spațiul post-sovietic, sunt membrii ai CSI. Geopolitic, majoritatea acestor state are legături cu UE.

Apreciind importanța elaborărilor în domeniul securității naționale, inclusiv a securității economice a statelor, este necesar de menționat că, până astăzi, nu a fost efectuată nicio analiză complexă, dedicată analizei sistemice de asigurarea securității naționale în uniunile regionale în ultimii ani, cu toate că procesele de integrare s-au intensificat în ultimii ani.

În legătură cu aceasta, s-a creat o necesitate obiectivă pentru studierea securității economice a uniunilor de state – securității internaționale economice regionale, descrierea esenței acesteia, conținutului, structurii, instituțiilor, funcțiilor, principiilor de bază, instrumentelor, practicii de asigurare, elucidării acceptabilității pentru țările create pe spațiul post-sovietic. Toate acestea au determinat alegerea temei de cercetare.

Scopurile și sarcinile cercetării. Scopul tezei constă în cercetarea economică, socio-politică a bazelor conceptuale, teoretice, metodologice și practice de asigurare a securității economice în uniunile regionale a statelor.

Pentru atingerea scopului, trebuie să fie rezolvate următoarele sarcini:

- Plasarea securității internaționale regionale economice în calitate de obiect independent. Studierea esenței, conținutului, structurii, principiilor și funcțiilor.
- Determinarea și cercetarea elementelor de bază – interesele economice regionale, amenințările, factorii, principiile, relațiile, instituțiile, instrumentele, domeniul legal și informațional.
- Stabilirea mecanismului de asigurare a securității internaționale regionale economice și algoritmului de funcționare a acestuia.
- Elaborarea sistemului de indicatori pentru monitorizarea securității regionale economice pentru uniunile de state.
- Analiza abordărilor conceptuale, metodologice și practice la asigurarea securității internaționale regionale economice pe exemplele EU și CSI.
- Determinarea, studierea și sistematizarea scopurilor, priorităților, amenințărilor, instrumentelor, mecanismului instituțional al securității economice a UE și CSI.
- Studierea abordărilor metodologice la asigurarea securității economice naționale la integrarea țărilor în UE și țărilor membre ale CSI.

Obiectivul și obiectul cercetării. Obiectivul cercetării reprezintă securitatea internațională regională economică ca instrument de adaptare, la provocările globalizării, a securității naționale a țărilor membre ale uniunii regionale.

Obiectul cercetării constă în structura, elementele de bază, funcțiile, principiile, relațiile, practica asigurării securității internaționale regionale economice.

Baza metodologică și teoretică a cercetării. Baza teoretico-metodologică a lucrării este constituită pe folosirea metodelor și principiilor fundamentale ale științei și, mai ales, ale metodologiei sistemice, cum ar fi concretizarea principiilor dialectice, paradigma sinergetică, analiza și sinteza, inducția și deducția, combinarea logicului și istoricului, modelarea. Au fost folosite, de asemenea, metodele de analiză economică pozitivă, normativă și comparativă, analiza empirică, gruparea statistică, extrapolarea, analogia. În lucrarea de față, autorul s-a bazat pe abordările științifice ale reprezentanților curentului neoclasic, postmarxist și neoinstituționalist în teoria economică, teoria realismului și neorealismului politic, care permit înțelegerea structurii, particularităților, dinamicii funcționării uniunilor regionale ale statelor.

Se folosește, de asemenea, abordarea teoretică care dezvoltă instru-

mentele conceptuale, teoretice și instrumentele științei despre securitate, formează înțelegerea teoretică, care reprezintă baza conceptuală a acestui fenomen.

Abordarea empirică determină relațiile și legăturile cunoștințelor teoretice cu obiectele reale, fenomene și se formează în limitele înțelegerilor concret-istorice și de manifestare a esenței securității. Abordarea sistemică permite analiza obiectivului și obiectului cercetării ca un set de elemente, corelate prin relații, legături și care au o logică de dezvoltare anumită. Metoda dialectică a fost folosită pentru studierea securității în corelație cu alte procese ale dezvoltării globale, mai ales în contextul proceselor de globalizare și politici de globalism.

Metoda de generalizare permite demonstrarea caracteristicilor comune dintre mulțimea de obiecte și fenomene care se referă la aceeași grupă, tip. Metoda logico-genetică se folosește pentru determinarea apariției genetice, particularităților în mulțime.

Metoda istorico-genetică permite determinarea legăturii logice, istorice a obiectelor, proceselor și fenomenelor. Metoda concret istorică determină specificul formării sistemelor de securitate în condițiile globalizării.

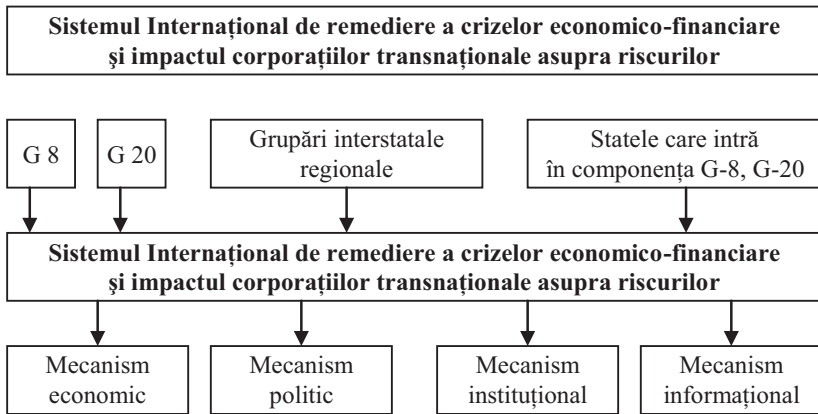
Pentru înțelegerea esenței securității, a fost folosită metoda trecerii de la concret la abstract și de la abstract la concret, sau mișcarea de la unitar la general și invers.

Specificul obiectului cercetat ca un sistem neliniar, autoorganizat, deschis a determinat necesitatea aplicării abordării de sinergie, ceea ce poate fi aplicat la formarea scenariilor de asigurare a securității în structurile socio-economice.

Aplicarea abordărilor metodologice și științifico-teoretice menționate mai sus a permis atingerea scopului stabilit, descrierea obiectului cercetării ca un sistem multinivelar, caracterizat printr-o mulțime de calități și capabil să se autoorganizeze și să se dezvolte în legătură cu mediul înconjurător.

Baza empirică a cercetării tezei. În calitate de material factologic și informațional au fost folosite actele normative și legislative, datele statistice, documente analitice ale G8 și G20, țărilor membre ale UE și CSI, ale Țărilor Baltice, Poloniei, Republicii Moldova, ONU, NATO, FMI, Institutului de Economie NAN Belarus și Institutului de Economie al Academiei de Științe din Rusia, resursele internetului, rezultatele sondajelor sociologice. În cadrul cercetării, a fost studiat, sistematizat un cerc larg de literatură economică și politologică. Autorul a folosit, în calitate de sursă de informație, discursurile personalităților politice.

Procesul instituționalizării G20 atestă creșterea rolului țărilor în curs de dezvoltare în remedierea riscurilor, crizelor și instabilității.

Figura 1. Sistemul Internațional de remediere a crizelor economico-financiare și impactul corporațiilor transnaționale asupra riscurilor

Noutatea științifică a cercetării rezidă în faptul că autorul, în baza analizei documentelor științifice, teoretice, analitice, statistice, legislative și normative asupra problemei securității, experienței personale în asigurarea securității naționale, a elaborat și formulat bazele conceptuale, teoretice, metodologice, practice pentru cercetarea și asigurarea securității regionale economice.

Cele mai importante rezultate obținute de către autorul lucrării personal și care denotă noutatea lucrării sunt:

Elaborarea bazelor teoretico-metodologice ale securității internaționale regionale economice, care includ determinarea esenței, conținutului, structurii, aparatului categorial, relațiile, mecanismul de asigurare, algoritmul de cercetare și metodologia de monitorizare.

Conceptul de autor de asigurare a securității internaționale regionale economice în condițiile de globalizare a economiei globale și societății, care include:

- relevarea și analiza factorilor care determină necesitatea asigurării securității economice a uniunilor regionale de state – formarea instabilității globale economice, politice și sociale, formarea amenințărilor transnaționale pentru interesele individuale ale societății, statului, actualizarea impactului asupra structurii relațiilor economice, dezvoltarea integrării regionale a statelor;

- argumentarea proceselor de formare a bazelor instituționale de asigurare a securității economice a uniunilor regionale de state și existența lor sistemică în procesul de activitate a statelor, instituțiilor internaționale regionale, direcționate spre realizarea scopurilor economice regionale și a priorităților, reflectarea amenințărilor în domeniul economic;
- argumentarea teoretico-metodologică a spațiului, mecanismului și algoritmului de asigurare a securității internaționale regionale economice.

Metodologia asigurării securității economice în CSI, care include:

- argumentarea necesității asigurării securității economice în CSI (coordonarea intereselor economice naționale și formarea sistemului de priorități regionale economice, coordonarea activității pentru îndepărtarea amenințărilor în domeniul economic, dezvoltarea colaborării economice, integrarea în economia globală);
- descrierea conținutului elementelor de bază ale dimensiunii securității economice în CSI; au fost analizate și sistematizate subiecții, scopurile securității regionale, interesele economice regionale, amenințările, principiile, funcțiile, instrumentele, baza normativă și legală;
- activitatea instituțiilor CSI pentru asigurarea securității CSI (argumentarea științifică a scopurilor, priorităților, amenințărilor, mecanismelor de determinare, coordonare, realizare și reflecție; dezvoltarea bazei legislative și normative; coordonarea activităților în domeniul securității; dezvoltarea proceselor de integrare;
- bazele conceptuale și metodologice pentru asigurarea securității economice naționale a țărilor membre ale CSI, în contextul integrării (exemplul Belarusului, Kazahstanului, Rusiei și Ucrainei).

Metodologia analizei modelului securității economice a Uniunii Europene, care include:

- determinarea, studierea și sistematizarea valorilor și scopurilor strategice pentru asigurarea securității europene, intereselor regionale economice și amenințărilor în sfera economică, principiilor, mecanismului instituțional și funcțiilor acestuia, cadrului legal, instrumentelor, direcțiilor de bază pentru asigurarea stabilității politice, economice și ecologice, abordărilor la formarea modelului economiei regionale post-criză;
- descrierea conținutului activității instituțiilor UE pentru realizarea priorităților economice regionale – intensificarea proceselor

de integrare în domeniul economic și social, formarea și dezvoltarea mecanismului instituțional, dezvoltarea instrumentelor de realizare a intereselor regionale, ca și pentru eliminarea amenințărilor, dezvoltarea reformelor structurale ale economiei, dezvoltarea pieței comune, stabilirea politicii economico-monetare regionale, formarea economiei cunoașterii, intensificarea folosirii factorului uman, realizarea politicii economice anticriză.

Descrierea conținutului activității pentru asigurarea securității economice naționale la integrarea țărilor în UE, pe exemplul Letoniei, Lituaniei, Moldovei, Poloniei, Estoniei. Sunt determinate și argumentate subiecții, scopurile securității naționale, prioritățile economice naționale, amenințările în sfera economică, instrumentele folosite pentru realizarea lor și reflectarea, principiile, funcțiile. Experiența Țărilor Baltice, Moldovei, Poloniei poate fi folosită pentru asigurarea securității naționale economice, elaborarea metodologiei, mecanismelor de integrare în uniunile regionale de state.

Sistemul de indicatori ai securității internaționale regionale economice pentru monitorizarea eficacității realizării scopurilor regionale economice și priorităților, reflectării amenințărilor, activității organizațiilor internaționale regionale pentru asigurarea securității regionale în uniunile statelor.

Semnificația teoretică și practică a lucrării. Semnificația științifică a lucrării este determinată de obiectul cercetării, stabilirea scopului și sarcinilor pentru atingerea acestuia. Aceasta reprezintă o cercetare științifico-practică interdisciplinară asupra problemelor securității economice la integrarea regională a statelor. Rezultatele obținute pot servi la dezvoltarea bazelor teoretico-metodologice, pentru cercetarea securității economice, proceselor de formare a mecanismelor de asigurare a securității la nivelul național și regional, în condițiile globalizării economiei și societății, integrării țărilor și uniunilor regionale în sistemul de relații economice globale.

Propunerile, concluziile, recomandările autorului au fost folosite pentru realizarea Planului de acțiuni, pentru realizarea Conceptului de securitate națională a Republicii Belarus, elaborat în conformitate cu ordinul prim-ministrului nr. 570 din 31.10.2001. Rezultatele cercetării sunt incluse în raportul de stat al programului tehnico-științific „Elaborarea bazei economico-sociale a statalității belaruse” (ГНТП «Экономика и социальная политика», raportul № ГР 200004140 – 2000). Bazele teoretice și rezultatele cercetării sunt reflectate în lucrarea științifică «Разработка научно обоснованных рекомендаций

по планированию и реализации мероприятий по обеспечению национальной безопасности на средне- и долгосрочный период», elaborată în conformitate cu ordinul № 94 al prim-ministrului Republicii Belarus din 24.01.2002. Sunt folosite în lucrarea științifică, elaborată conform acordului dintre Fundația belarusă republicană pentru cercetări fundamentale, acordul № Г01-2334 din 15.03.2002. (№ ГР 20023207 din 04.10.02) la tema «Теория și методология managementului sistemului național de securitate a Republicii Belarus».

Materialele cercetării sunt folosite în procesul de cercetare și studii al Universității de Stat Economică din Belarus, Universității Tehnice de Stat a Republicii Belarus, Institutului de Securitate Națională al Republicii Belarus.

Materialele lucrării sunt actuale pentru dezvoltarea activității de stat și politice. Concluziile și elaborările de bază pot fi folosite de către organele de stat pentru planificare și realizare a programelor care determină funcționarea și securitatea economiei naționale în procesul de integrare în uniunile de state și OMC.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele de bază sunt publicate în 51 de lucrări științifice inclusiv: 4 monografii individuale, 2 monografii cu coautor, 2 manuale cu coautori.

Elementele de bază ale lucrării, concluziile și recomandările sunt probate de către autor în formă de discursuri la conferințe, foruri, seminare, inclusiv:

Conferința științifico-practică «Теоретическое и правовое обеспечение реформы в сфере борьбы с преступностью в Республике Беларусь» (Minsk, 1999); Forul din Minsk pentru problemele securității europene «Европа XXI: новые угрозы и риски безопасности» (Minsk, 1999); conferința internațională practico-științifică «Конституционно-правовые проблемы формирования социального правового государства» (Minsk, 2000); conferința internațională practico-științifică «Проблемы обеспечения национальной безопасности в современных условиях» (Minsk, 2001); conferința internațională practico-științifică «Проблемы мирового хозяйства и развития международных экономических отношений» (Minsk, 2001); conferința internațională practico-științifică «Социально-экономическая безопасность государства: оценка, обеспечение» (Minsk, 2001); a doua conferință internațională științifică «Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития» (Minsk, 2002); conferința internațională practico-științifică interorganizațională «Терроризм как угроза национальной безопас-

ности Республики Беларусь» (Minsk, 2002); conferința internațională practico-științifică «Экономическая интеграция Беларуси, России, Украины: опыт, проблемы, перспективы» (Belgorod, 2003); a patra conferință internațională științifică «Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития» (Minsk, 2003); conferința internațională practico-științifică pentru dezvoltare durabilă (Minsk, 2004); conferința practico-științifică «Актуальные проблемы социально-экономических, правовых и гуманитарных наук: теория и практика» (Minsk, 2009); a VIII-a conferință internațională științifică «Беларусь в современном мире», (Minsk, 2009), a II-a conferință internațională practico-științifică «Инновационные аспекты трансграничного сотрудничества» (Minsk, 2009), conferința internațională practico-științifică «Экономические, юридические, информационные аспекты сотрудничества в таможенной сфере» (Minsk, 2010), a 8-a conferință internațională practico-științifică «Наука, образование, производство» (Minsk, 2010), Seminarul european de dezvoltare durabilă (Minsk, 2011), conferința internațională practico-științifică «Международный менеджмент и маркетинг в сфере образования» (Minsk, 2011).

Structura tezei

Teza este compusă din introducere și patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografie, anexe. Primul capitol include două paragrafe, al doilea și al treilea capitol conțin câte trei paragrafe și capitolul patru are patru paragrafe.

CONȚINUTUL DE BAZĂ AL TEZEI

În introducere, se argumentează actualitatea temei de cercetare, se determină domeniul și obiectul de cercetare, se formulează scopurile și sarcinile, nivelul de elaborare a problemei, se dă caracteristica bazei metodologice, științifico-teoretice și empirice, noutății științifice a lucrării, semnificației ei practice.

Capitolul I. „Tendențele economice în dezvoltarea globală contemporană”

În primul subcapitol, se studiază impactul instabilității economico-financiare și al amenințărilor transnaționale asupra dezvoltării economiei globale.

Principalele tendințe ale securității rezidă în incapacitatea arhi-

tecurii globale existente de securitate și transformarea ei; insuficiența și ineficiența măsurilor pentru eliminarea amenințărilor; construcția sistemului internațional colectiv de securitate cu orientare către reformarea relațiilor economico-financiare; ineficiența elitelor globale financiare și politice în lupta cu criza economico-financiară globală; apariția și creșterea noilor centre de forță politică și economică; crearea sistemică și legitimizarea instituțiilor de securitate națională și securitate internațională regională (securitatea uniunilor țărilor), la fel ca și securitatea politică, economică, informațională, socială, ecologică și instituționalizarea acestora.

În condițiile contemporane, sistemul de asigurare a securității internaționale colective reprezintă o formă organizatorică și un complex de măsuri coordonate, dintre toate sau majoritatea țărilor lumii, care au ca scop menținerea sau restabilirea lumii internaționale și securității, dar și protecția intereselor vitale ale statelor contra amenințărilor. Conform necesităților comunității internaționale în sistemul de asigurare a securității internaționale colective se formează astfel de structuri, cum ar fi sistemul de asigurare a securității internaționale politico-militare, sistemul internațional de asigurare a dezvoltării durabile și monitorizare a mediului înconjurător, sistemul de asigurare a securității internaționale energetice.

Instabilitatea sistemului economic și financiar global, folosirea metodelor de forță pentru realizarea scopurilor politice, economice și altor priorități determină necesitatea rezolvării sarcinilor pentru asigurarea securității structurilor socio-economice. În aceste scopuri, se formează instituțiile internaționale și naționale de asigurare a securității economice, care sunt încadrate în modele de dezvoltare naționale, internaționale regionale (sistemul de asigurare a securității economice în uniunile regionale de state) și globale (sistemul internațional de contracarare a crizelor economico-financiare și protecție a economiei globale împotriva amenințărilor transnaționale).

Structura relațiilor economice mondiale este construită în felul următor. Sistemul global economic cu ordinea lui internă socio-economică. Statul ca formă de organizare a puterii politice și economice. Modelul economic extern de state, care reprezintă generisul conlucrării sistemului de relații ale economiei naționale cu mediul exterior. Sistemul de securitate națională care oferă unitatea scopurilor prin realizarea priorităților și contracararea amenințărilor. Uniunile regionale de state în hotarele cărora are loc unirea spațiului economic, al resurselor țărilor membre și crearea sistemului de organizare a rela-

țiilor economice pentru extinderea eficacității modelelor naționale de dezvoltare noi. Instituțiile de securitate din cadrul grupărilor regionale statale, în limitele cărora se determină relația globală, regională și națională, dar și aspectele politice, economice, sociale și ecologice ale securității.

Corporațiile transnaționale care formează un sistem industrial auto-creator prin care se realizează procesele de globalizare. Sistemele de securitate ale corporațiilor transnaționale constituie un element important în lupta concurențială.

Tehnologiile de acțiune pe arena economică globală (sinteza forței armate, dezvoltării tehnologice, resurselor economice ș.a.; luptele geoeconomice, reducerea eficacității instituțiilor naționale, corupția, criminalizarea economiei și a societății, altele).

Organizațiile economico-financiare mondiale, funcțiile cărora cuprind susținerea dezvoltării durabile a statelor. Organizațiile internaționale, care coordonează și influențează dezvoltarea globală, politica, economia, securitatea, de exemplu, G5, G7, G8, G20.

Asigurarea securității devine o condiție vitală pentru creșterea economiei globale, crearea sistemelor politice, economice și sociale efective, concurențiale, stabile. Instituțiile securității economice primesc o determinare structurală și putere legislativă în modelul de dezvoltare socio-economic post-criză la nivelul corporativ, național, internațional, regional, colectiv.

În subcapitolul doi, se analizează rolul și locul grupărilor regionale statale în sistemul internațional de luptă cu crizele economice globale și protecția economiei globale împotriva amenințărilor transnaționale.

Criza globală financiară și apoi economică au stimulat activitatea de creare a sistemului internațional de contracarare a crizelor economico-financiare și protecția economiei globale împotriva amenințărilor transnaționale.

Acest proces s-a petrecut în prezența consolidării eforturilor din partea celor mai puternice economii ale lumii, apariția structurilor noi și extinderea celor existente. În sistemul în curs de formare de contracarare a crizelor, intră G8, G20, grupările regionale statale, dar și țările membre ale G8 și G20.

În eforturile comunității globale pentru asigurarea securității globale economice, un loc tot mai important îl dețin grupările regionale statale. Sistemele internaționale regionale și asigurarea securității prezintă forme organizaționale de colaborare între state a unei regiuni

geografice anumite, dar și un mecanism politic, militar și economic, care permite realizarea naturii obiective, istorico-naturale de dezvoltare a structurilor socio-economice regionale și care exclude apariția barierelor pe calea aceasta.

Asigurarea securității grupărilor regionale statale prezintă un aspect instituțional, politic, economic, inovațional, informațional care constituie un sistem integral.

O putere legislativă, internațional-legală primește funcțiile sistemelor regionale de asigurare a securității, cum ar fi formarea, coordonarea, realizarea scopurilor economice și priorităților de dezvoltare; contracararea efectivă a amenințărilor în direcția acestor interese. În limitele aspectelor economice de securitate, se organizează coordonarea activității statelor în unirea piețelor naționale, sistemelor financiare, resurselor, elaborarea și implementarea politicii anticriză, majorarea eficacității, concurențialității, capacității de creștere durabilă a economiei, colaborare efectivă în sistemul de relații economice mondiale.

Realizarea acestor funcții are loc în domeniul bugetar-financiar, monetar-creditar, de producere, de economie externă, investițional și social. Asigurarea securității economice determină necesitatea internă immanentă de folosire, în aceste scopuri, a mecanismelor politice, economice, instituționale, inovaționale și informaționale.

Construind modelul național de dezvoltare economică în perioada transformării socio-economice, pătrundere în economia globală și intrare în relațiile internaționale este necesară analiza permanentă a dinamicii, structurii relațiilor economice globale, care vor determina alegerea orientărilor strategice și a doctrinelor de dezvoltare.

Determinarea centrelor de forță economică și politică, zonelor de influență. Formarea direcției geoeconomice reieșind din calea istorico-naturală națională. Determinarea scopurilor economice externe și a priorităților. Crearea modelului economic extern național. Asigurarea integrării efective, activitatea în sistemul de legături economice globale. Crearea sistemului de securitate economică națională, adică un mecanism politic, economic și instituțional de contracarare a amenințărilor și realizare a intereselor economice naționale. Asigurarea integrării și funcționării în cadrul grupării regionale statale în care se asigură coordonarea efectivă și realizarea aspectelor de dezvoltare în condițiile de instabilitate economică, financiară și politică.

Capitolul II. „Aspecte teoretico-metodologice de asigurare a securității economice în grupările regionale statale”

În primul subcapitol, se studiază esența, conținutul, structura și activitatea pentru asigurarea securității economice în grupările regionale statale.

Formarea bazelor conceptuale ale cercetării s-a efectuat în cadrul paradigmei de protejare, de autoconfirmare, de sinergie și de „securitate moale”, fapt care a permis abordarea sistemică față de obiectul de studiu. Paradigma de protejare determină securitatea ca o stare de protejare a intereselor vitale socio-economice contra amenințărilor externe și interne la nivele diferite.

Paradigma de autoconfirmare determină securitatea ca un fapt ce afirmă existența obiectului, crearea condițiilor de realizare a intereselor, respingerea pericolelor are un caracter secundar și se determină în calitate de condiție necesară pentru autoconfirmare.

În cadrul paradigmei de sinergie, asigurarea securității se analizează ca un proces complicat, neliniar, pentru care caracteristicile sunt instabilitatea, autoorganizarea, automenținerea, co-evoluția, schimbările structurale haotice.

Paradigma de „securitate moale” nu afirmă securitatea prin factorul de forță militară, dar prin aspectele politice, economice, sociale și ecologice ale dezvoltării, care nu se absolutizează și nu se contrapun dar formează un sistem.

Elementele de bază în teoria tezei sunt filozofia securității, care studiază natura obiectivă și esența a acestui fenomen; teoria generală a securității, care studiază securitatea ca pe un tot întreg și care cuprinde un sistem de cunoștințe despre obiect, teoriile particulare de securitate, care studiază securitatea politică, economică, informațională, ecologică ș.a., teoria asigurării securității, care analizează procesele de realizare a scopurilor și priorităților, contracararea amenințărilor, asigurarea stabilității, eficacității, concurențialității sistemelor socio-economice.

În sens obiectiv, securitatea este egală cu menținerea și stabilitatea, existenței, esenței, naturii, procesului, dezvoltării naturale a obiectului. În creare și dezvoltare, dar și trecere de la posibilitate la realitate, obiectul afirmă integritatea sa, posibilitatea identificării în urma conlucrării cu alte obiecte și mediul exterior.

Autoorganizarea este o formă de menținere a existenței care se determină prin coroborare cu mediul politic, economic și factorii interni socio-politici și economici.

În condițiile proceselor de transformare, structura ciclului dinamic al sistemului economic, în teză, este analizat din punct de vedere al paradigmei de sinergie.

În spațiul subiectiv, existența și dezvoltarea obiectului este legată de categoria de interes și determină direcția de conlucrare a subiectului cu lumea înconjurătoare pentru satisfacerea necesităților autostabilirii.

Realizarea interesului este o condiție necesară pentru existența și dezvoltarea acestuia în conformitate cu condițiile natural-istorice. Negarea existenței și evoluției obiectului capătă, în determinarea subiectivă, o formă de pericol. Amenințarea determină direcția afectării periculoase. Starea obiectului în care pericolul nu există se determină ca nepericuloasă.

Determinarea și neutralizarea regimelor de funcționare, care amenință prin distrugerea naturii, unității, structurii, calităților principale, elementelor obiectului, eliminarea factorilor care formează aceste regimuri este o condiție obligatorie pentru existența și autodezvoltarea acestuia.

Esența, conținutul categoriei de securitate economică se descrie în teză printr-un ansamblu de condiții și factori, care asigură eficacitatea economică și independența, concurențialitatea, stabilitatea și capacitatea de autodezvoltare și progres în sistemele socio-economice.

Ca o noțiune teoretică fenomenul de securitate economică, se analizează prin determinarea, de către subiect, a existenței sale și creșterea prin realizarea intereselor referitoare la pericole și amenințări. În sens practic, securitatea economică este o stare și dinamică a sistemului socio-economic, relațiilor sociale dintre om, stat, societate, care permit determinarea obiectivă și efectivă a scopurilor economice și intereselor; eliminarea pericolelor, amenințărilor dezvoltării economice, garantarea apariției și dezvoltării celor din urmă; crearea condițiilor de apariție și unitate a părților în limitele unui sistem întreg în condiții istorice concrete.

Pentru determinarea nivelului de securitate economică, este necesară evaluarea pericolului și a amenințării, eficacității, realizării scopurilor economice și a priorităților cu folosirea sistemului de indicatori cantitativi și a criteriilor calitative.

În procesul de asigurare a securității economice, în structurile internaționale regionale socio-economice, apar și primesc un accent sistemic spațiul securității economice și mecanismul de asigurare a securității internaționale regionale economice. În spațiul securității economice, se formează subsistemele de bază ale securității economice regionale, relațiile dintre acestea și interconexiunile.

Mecanismul este creat pentru asigurarea nemijlocită a securității economice în gruparea regională statală.

În limitele abordărilor conceptuale și teoretice numite mai înainte, asigurarea securității economice în sistemele socio-economice reprezintă o metodologie efectivă pentru transmiterea obiectului din starea de instabilitate, care se caracterizează prin creșterea probabilității de deranjare a unității și transformării în starea de dezvoltare durabilă și progresivă în direcția de extindere a potențialului în spațiile de tranziție și de bifurcație în structura dinamică. Esența metodologiei se conține în formarea mecanismului economic, politic și social care permite realizarea scopului în limitele obiectivului, drumului natural-istoric de dezvoltare în conformitate cu tendințele globale și care exclude apariția primejdiilor pe această cale.

În subcapitolul doi, se formează metodologia de asigurare a securității economice în grupările regionale statale.

Se descrie esența elementelor de bază din spațiul securității internaționale regionale economice: obiectul – gruparea regională statală ca subiect al relațiilor internaționale; subiect – Instituțiile internaționale regionale și naționale politice, economice, sociale, țările-membre ale uniunilor; interesele economice regionale – care se formează în baza ansamblului integrat și echilibrat de interesele naționale economice ale țărilor membre; amenințări – ansamblu de factori care vor crea o dinamică prin care probabilitatea trecerii în stare de pericol este nesemnificativă, totodată, se observă creșterea acestuia; factori – ansamblu de condiții politice, economice, sociale, ecologice, naturale, climaterice, informaționale sub influența cărora se dezvoltă procesele economice; mecanismul – se creează pentru asigurarea nemijlocită a securității economice regionale în grupările statale; principii – funcțional-sistemic, de management, social-politice, de securitate; sistem de relații se constituie între subiecți în procesul de asigurare a securității economice în grupările regionale și este compusă din relațiile administrativ-legale, organizațional-economice, social-economice; cadrul legal – sistem de acte legale internaționale, care reglementează relațiile de drept în domeniul de securitate internațională regională economică; cadrul informațional – determină fluxurile comunicaționale dintre subiecți, legăturile cu sistemele informaționale globale și este compusă din subsisteme – informațional-analitic, monitorizare și rețea informațională, dar și din resurse informaționale, infrastructură informațional-telecomunicațională, sistem de mass-media, piața de tehnologii informaționale, produse, servicii; indicatori și sistemele

lor – reflectă caracteristicile cantitative ale elementelor structurale ale securității internaționale regionale economice.

Mecanismul de asigurare a securității internaționale regionale economice este compus din sistemul de forțe – supranaționale, internaționale, naționale, dar și organe legislative, executive, juridice, militare, speciale, consultative; instrumente – politice, militare, economice, instituționale, inovaționale, sociale, speciale, ecologice; resurse – naționale și regionale, globale de resurse, energetice, financiare, de muncă, informaționale, intelectuale, dar și plasarea obiectivă geopolitică a grupărilor regionale statale.

Funcțiile de bază ale mecanismului de asigurare a securității internaționale regionale economice sunt determinarea, sistematizarea, coordonarea și realizarea scopurilor și intereselor regionale economice; determinarea, structurarea, sistematizarea și contracararea amenințărilor securității internaționale regionale economice; determinarea regimurilor de funcționare, care se caracterizează prin escaladarea potențialului negativ și care amenință prin ruina grupărilor regionale statale, neutralizarea lor; eliminarea factorilor care formează astfel de regimuri; menținerea calităților de bază sistemice în grupările regionale statale (unitate, stabilitate, gomeostază, complexitate, informaționalitate, ierarhizare, capacitate de reproducere și dezvoltare); armonizarea și realizarea efectivă a sistemului internațional regional „Politică – economie – drept – informație – ecologie”; armonizarea relațiilor uniunii regionale a statelor cu sistemul de relații economice internaționale, participarea egală în conformitate cu potențialul geopolitic și geoeconomic la procesele globale; asigurarea dezvoltării durabile, progresive socio-economice; asigurarea dezvoltării socio-economice durabile a grupărilor regional-statale ca subiect al relațiilor internaționale.

Subcapitolul trei formează metodologia de monitorizare și un sistem de indicatori ai securității economice în grupările regionale statale.

Reieșind din abordarea sistemică comună, metodologia de măsurare a securității economice în grupările regionale statale include sinteza determinantilor de impacturi interne și externe pentru scopul principal de dezvoltare a obiectului; determinarea obiectelor de monitorizare a securității internaționale regionale economice; formarea unui număr redus de indicatori care reprezintă funcția de timp și sistematizarea lor; fixarea și analiza parametrilor în anumite momente ale timpului, care permit reflectarea informativă a dinamicii apropierii spre scopul de mișcare; identificarea stării sistemului social-economic și ele-

mentelor în procesul de mișcare cu folosirea sistemului de indicatori; analiza dinamicii obiectelor de monitorizare cu ajutorul indicatorilor; determinarea valorilor de prag, comparația valorilor indicatorilor; determinarea situațiilor de criză la nivelul național și regional; sistematizarea și aranjarea obiectelor de monitorizare conform rezultatelor de măsurare.

În conformitate cu structura obiectului studiat, Sistemul indicatorilor de securitate economică în grupările regionale statale elaborat de către autor cuprinde patru blocuri de indicatori.

În primul bloc, se efectuează evaluarea realizării priorităților regionale și naționale economice, care sunt descrise cu ajutorul valorilor indicatorilor macroeconomici fixe. Acesta include:

- Indicatorii generali, care caracterizează eficacitatea realizării priorităților regionale (valoarea PIB industrial și agricol, dinamica creșterii economice, valoarea bugetului în general, nivelul cheltuielilor și veniturilor, volumul operațiilor de export-import, soldul balanței de plăți, dinamica investițiilor, PIB pe cap de locuitor, în medie, pe grupare regională statală).
- Sistemul de indicatori macroeconomici care caracterizează corelația dintre dezvoltarea economică a grupării regionale statale și economiei globale (parte în PIB global, în industria globală, în producerea agricolă globală, în fluxul de investiții străine, cheltuieli pe inovații, corelația productivității muncii, nivelul de șomaj, în medie, pe regiune).
- Indicatorii, care caracterizează eficacitatea realizării priorităților naționale ale țărilor membre (PIB pe cap de locuitor, deficitul bugetului și PIB, datoria externă și PIB, inflația, rata refinanțării).

În al doilea bloc, se efectuează evaluarea eficacității contracarării amenințărilor. Măsurarea este realizată în baza evaluării mărimii impactului evenimentelor nebenefice asupra sistemului socio-economic prin comparația indicatorului economic, care arată acest eveniment cu nivelul de prag.

Structura dinamicii stărilor negative din sistem se formează în limitele modelului „amenințare-pericol-criza-catastrofă”. Se evidențiază trei nivele de semnificații de prag ale securității economice: valoarea de prag de nivelul unu reflectă starea după trecerea căreia sistemul intră în linia de funcționare ante-criză; valoarea de prag de nivelul doi arată starea la trecerea căreia sistemul este dominat de criză; valoarea de prag de nivelul trei indică situația de catastrofă în sistem.

Evaluarea amenințărilor trebuie să fie efectuată în sfera bugetară, financiară, monetară, creditară, energetică, de economie externă, investițională, inovațională, alimentară, informațională, ecologică.

În blocul trei, se determină eficacitatea activității instituțiilor internaționale regionale de realizare a priorităților economice regionale și de contracarare a amenințărilor. Analiza se bazează pe datele sondajelor sociologice și de experți, rezultatele obținute de către organizațiile care realizează monitorizarea economică și politică. Trebuie să fie studiate dinamica crizelor economice și sociale, calitatea managementului regional, eficacitatea colaborării politice și economice, activitatea de asigurare a securității, politica regională în domeniul economic, activitatea economică externă, domeniul inovațional, investițiile și energia, nivelul de dezvoltare al businessului, eficacitatea sistemului bancar, dezvoltarea socială, zonele problematice în dezvoltarea regiunii.

Blocul patru conține un sistem de indici integrali și anume: indicele integral al eficacității realizării priorităților economice naționale și regionale, indicele integral al eficacității contracarării amenințărilor, indicele integral al eficacității activității structurilor internaționale regionale, indicele integral al securității economice a grupărilor regionale statale.

Capitolul III. „Modelul de asigurare a securității economice în Uniunea Europeană”

În primul subcapitol, sunt analizate scopurile economice, prioritățile, amenințările, instrumentele, mecanismul instituțional al UE.

În conformitate cu principiul stabilit de Acordul de la Lisabona, structura internă a UE se formează în limitele structurii geopolitice „țările membre ale UE → instituțiile UE → Uniunea Europeană”.

Asigurarea securității UE se bazează pe postulatele conceptuale cum ar fi indivizibilitatea securității și construcția acesteia în baza proceselor de integrare, transparența, extinderea programelor de securitate, conlucrarea și coordonarea eforturilor în domeniul intereselor comune și contracarării amenințărilor, egalitatea statutului și acceptarea deciziilor pe principii de consens, integritatea teritorială a țărilor și independența afacerilor interne, dezvoltarea societății democratice și economiei eficiente, întărirea climatului de încredere și parteneriat pe continent, supremația legii, drepturile omului, folosirea instituțiilor civile pentru asigurarea securității.

Acordul de la Lisabona a determinat mecanismul instituțional al

Uniunii Europene, activitatea căruia este direcționată spre formarea, manifestarea, realizarea intereselor regionale, protecția acestora contra amenințărilor interne și externe. Parlamentul european realizează funcția politică, legislativă, bugetară și consultativă.

Consiliul Europei determină și coordonează scopurile politice, economice și sociale regionale și prioritățile de dezvoltare. Consiliul exercită funcția legislativă și bugetară împreună cu Parlamentul European.

Comisia Europeană exercită funcția executivă, de coordonare și management, realizează interesele comune ale UE. Curtea de Justiție Europeană asigură menținerea drepturilor europene. Banca Centrală Europeană asigură exercitarea politicii monetare. Curtea de Conturi controlează activitatea financiară. Structurile europene, care nu sunt instituții, au primit statutul de organe și organizații ale UE. UE, prin mecanismul instituțional, elaborează și realizează politica externă generală și politica de securitate, care este bazată pe solidaritatea politică a țărilor membre, interesele lor comune și convergență extinsă.

Instituțiile UE, pentru realizarea priorităților regionale și contracararea amenințărilor, folosesc instrumente politice, instituționale, de drept, economice, financiare, inovaționale, sociale. Sistemul de drept european este un instrument important pentru asigurarea securității. Valorile UE, scopurile regionale și prioritățile, conținutul și coordonarea activității de contracarare a amenințărilor interne și externe sunt stipulate în legislația europeană și urmează să fie realizate de către toate instituțiile europene, țările UE.

Sistemul de indicatori de bază și valorile de prag, care determină limitele pentru indicatorii macroeconomici în țările UE și care sunt stipulate în acordul de la Maastricht, include:

Deficitul bugetului de stat nu trebuie să fie mai mare de 3% din valoarea PIB; datoria de stat nu poate fi mai mare de 60% din PIB; nivelul inflației nu depășește cu cel mult 1,5% nivelul valorii medii a trei țări membre ale UE cu prețuri stabile. În strategia de dezvoltare a UE – Planul de creștere economică și crearea locurilor de muncă „Europa 2020”, este menționat că Europa trebuie să transforme sistemul său economic pentru a face față crizei economico-financiare globale, dificultăților structurale și amenințărilor globale. Ieșirea din criză trebuie să constituie și intrarea în economia nouă, să asigure stabilitatea și siguranța UE. În vizorul următorilor 10 ani, intră asigurarea coordonării proceselor politice, economice, sociale în UE, contracararea amenințărilor, oprirea crizelor financiare pe viitor.

În economia UE, în secolul XXI, se plasează următoarele trei priorități. „Creșterea deșteaptă” – presupune asigurarea creșterii economice pe bază de știință și inovații. „Creșterea durabilă” presupune să fie atinsă pe baza economiei concurențiale inovaționale efective și bazate pe economisirea resurselor. „Creșterea atotcuprinzătoare” orientează asupra construcției economiei o ocupație înaltă pe baza integrității teritoriale și sociale în UE. Pentru realizarea scopurilor și priorităților, sunt dezvoltate și realizate șapte principii de bază pentru accelerarea procesului pentru fiecare direcție de dezvoltare – programe „Consiliul inovațional”, „Tineretul în acțiune”, „Agenda digitală pentru Europa”, „Europa resurselor eficiente”, „Politica industrială în era globalizării”, „Platforma europeană pentru problemele sărăciei”, „Planul de afaceri pentru acumularea cunoștințelor, abilităților, crearea locurilor de muncă”.

O calitate principală a modelului economic realizat în baza acestor priorități este orientarea către creșterea nivelului de implicare a științei în economie prin facilitarea progresului tehnico-științific, creșterea cheltuielilor pentru lucrări de cercetare și optimizarea structurii acestora, implementarea rezultatelor cercetărilor, patentelor și tehnologiilor noi, modernizarea sistemului de pregătire a cadrelor de știință și atragerea specialiștilor din alte țări, afaceri inovaționale, extinderea pieței de cunoștințe și a tehnologiilor informaționale, accesibilitatea acestora.

După criza mondială din 2008, stoparea creșterii și reducerea producției în economia globală, în 2009, cu 1,9%, a început perioada de redresare (tabelul 1).

Tabelul 1

CREȘTEREA PRODUCERII MONDIALE, 1999 – 2010.
(MODIFICAREA PROCENTUALĂ FAȚĂ DE ANUL PRECEDENT)

	1991-2003, mărimea medie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Toate țările lumii	2,8	4,1	3,5	3,9	3,9	1,7	-1,9	3,5
Țări dezvoltate	2,5	3,1	2,5	2,8	2,5	0,3	-3,4	2,2
SUA	3,3	3,6	3,1	2,7	2,1	0,4	-2,4	2,9
Japonia	1,0	2,7	1,9	2,0	2,4	-1,2	-5,2	2,5
UE (27)	2,3	2,5	2,0	3,1	2,8	0,7	-4,2	1,1
Zona Euro	2,1	2,2	1,7	2,9	2,7	0,6	-4,1	0,9

Continuare Tabelul 1

UE (12)	2,7	5,6	4,7	6,5	6,1	3,9	-3,3	2,0
Franța	2,0	2,5	1,9	2,2	2,4	0,2	-2,6	1,2
Germania	1,7	1,2	0,8	3,0	2,5	1,3	-4,9	1,5
Marea Britanie	2,9	3,0	2,1	2,8	2,6	0,5	-4,9	1,1
Europa de Sud-Est și CSI	–	7,7	6,6	8,1	8,5	5,4	-6,3	4,4
CSI	–	8,0	6,8	8,4	8,7	5,5	-6,5	4,4
Federația Rusă	–	7,2	6,4	7,7	8,1	5,6	-7,9	4,3
Europa de Sud-Est	–	5,5	4,7	5,1	6,1	4,2	-3,6	1,2
Țări în curs de dezvoltare	4,6	7,3	6,7	7,4	7,8	5,4	2,4	6,9
Africa	3,0	5,9	5,6	5,9	6,0	4,9	2,5	4,8
America Latină și Insulele Caraibe	2,7	6,1	5,0	5,7	5,9	4,3	-1,8	5,2
Insulele Caraibe	2,4	3,9	7,6	9,4	6,1	3,3	0,2	2,2
Brazilia	2,5	5,7	3,2	4,0	6,1	5,1	-0,2	7,6
Mexic	3,0	4,0	3,2	4,8	3,2	1,5	-6,6	4,1
Asia	5,9	8,0	7,6	8,2	8,8	5,8	4,0	7,8
Asia de Est	7,5	8,3	8,1	9,2	10,2	6,8	5,3	8,9
Asia de Sud	5,1	7,5	8,1	8,4	8,7	5,0	5,5	6,6
Asia de Sud-Est	4,6	6,6	5,9	6,2	6,6	4,0	0,8	7,0
Asia de Nord	3,5	8,9	7,1	6,0	5,0	4,6	-0,8	5,2
China	10,0	10,1	10,4	11,6	13,0	9,6	8,7	10,0
India	5,8	8,3	9,3	9,4	9,6	5,1	6,6	7,9

Sursa: Доклад о торговле и развитии, 2010 – ООН: Нью-Йорк и Женева, 2010, с. 2.

UE (12) – state noi – membre UE după 2004. Europa de Sud-Est – Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Serbia, Muntenegru și Croația.

PIB-ul global a crescut cu 3,5 în 2010. În toate regiunile lumii, cu excepția UE, nivelul creșterii s-a egalat cu nivelul pre-criză. În UE, în 2010, creșterea producerii s-a realizat la nivelul de 1,1%, în comparație cu anul precedent. În zona EURO, în 2010, creșterea a atins 0,9%.

Criza financiară, care a luat amploare în SUA, a deschis probleme-

le interne ale zonei EURO, starea insatisfăcătoare a finanțelor de stat în țările UE, ineficiența politicii economice și a sistemului financiar, ineficiența instituțiilor europene, contradicții între țările UE.

Conform datelor EUROSTAT, deficitul bugetar, în comparație cu PIB, a constituit 14,3% în Irlanda, 13,6% în Grecia, 11,5% în Marea Britanie, 11,2% în Spania, 9,4% în Portugalia, 9,0% în Letonia, 9,0 în Lituania, 8,3% în România, 7,5% în Franța. Mărimea datoriei de stat a constituit 115,8% în Italia, 115,1% în Grecia, 96,17% în Belgia, 78,3% în Ungaria, 77,6% în Franța, 76,8% în Portugalia, 73,2% în Germania, 68,1% în Marea Britanie, 66,5% în Austria. Acești indicatori nu corespund cerințelor Acordului de la Maastricht.

Limitele determinate de acordurile UE, Pactul de stabilitate și creștere și stabilizatorii financiari au condus la faptul că Europa, în detrimentul unei politici anticiclice, a trecut la programe de reducere a măsurilor de stimulare și economisire gravă, care se realizează permanent de către instituțiile europene și țările UE.

Ratele reduse de redresare a economiilor, reducerea măsurilor de stimulare, trecerea la programe de economisire, reducerea cererii interne, disbalanțe în comerțul interregional, recesiunea din Grecia, Irlanda, Spania, Portugalia, datoria de stat enormă în Italia și Grecia, concurența din partea țărilor în curs de dezvoltare conduc la faptul că, în Europa, se mărește riscul defaultului suveran; dezvoltarea situației în domeniul financiar-bugetar frânează redresarea economiei globale; regiunea europeană devine outsider în procesul de redresare globală; centrul crizei globale se plasează în Europa.

Guvernele naționale ale UE, Comisia Europeană, Banca Centrală Europeană formează politica anticriză pentru Europa, care este menită să stabilească condiții pentru creșterea economică, crearea locurilor de muncă, păstrarea zonei EURO. În aceste scopuri, se folosesc instrumentele politice, instituționale, financiare. Realizarea măsurilor anticriză se conduce cu rolul de vârf al Germaniei, Franței și este direcționată spre formularea clară a priorităților economice și determinarea obiectivă a amenințărilor în domeniul economic, consolidarea resurselor financiare, coordonarea activității la nivelul național și european, conlucrarea strânsă dintre instituțiile politice, economice și financiare internaționale regionale, crearea fundației europene de stabilitate.

În subcapitolul doi, se studiază asigurarea securității economice naționale la integrarea țărilor în UE (exemplul Letoniei, Lituaniei, Estoniei și Poloniei).

Începutul de formare a paradigmei de securitate națională, în Țările

Baltice și Polonia, a fost în anii 90. Deja, în etapa inițială, securitatea națională a fost privită ca o abordare principal nouă la formarea vectorului politic și economic al țării, crearea modelului economic național, bazat pe înțelegerea dezvoltării natural-istorice, determinarea scopurilor economice externe, integrarea în sistemul de relații internaționale economice, realizarea efectivă a idealurilor naționale, valorilor și priorităților unde, în formă integrală, se reflectă interesele individumului, grupurilor sociale, statului, societății, dar și reacția adecvată la amenințările interne și externe. Securitatea națională este determinată ca o stare a societății, statului, activitatea instituțiilor de stat și civile care garantează independența, integritatea teritorială, protecția constituționalității, bunăstării, stabilității, dezvoltarea statului liber și democratic în calitate de subiect al relațiilor internaționale. Structurarea securității naționale a fost efectuată ca internă și externă, securitatea individumului, statului, societății; cea politică, economică, socială, militară, ecologică, științifico-tehnologică, informațională.

Actele normative de bază care reglementează relațiile în domeniul de securitate sunt legi, concepții, strategii care au valorificat juridic conținutul, subiecții, instituțiile și funcțiile, scopurile și interesele, structura, principiile, mecanismele, forțele, instrumentele securității naționale.

Principiile de bază ale securității naționale sunt unitatea și integritatea securității naționale și regionale europene; abordarea complexă la asigurarea securității, asigurarea securității naționale în cadrul NATO și regimului european, respectarea legislației naționale și a normelor de drept internațional; controlul democratic asupra sistemului de securitate națională; dezvoltarea identității naționale pe calea democratizării societății și statului.

În calitate de priorități economice naționale sunt evidențiate echilibrul, transparența și protecția intereselor naționale în relațiile economice internaționale; reformarea economiei în conformitate cu tendințele regionale și internaționale, principiile de piață, participarea la comerțul regional și divizarea muncii, relații valutare, mișcarea capitalului, migrația forței de muncă; multilateralitatea relațiilor economice internaționale, dezvoltarea exportului ca sursă principală de creștere economică, orientarea politicii de export asupra piețelor țărilor dezvoltate; atragerea investițiilor străine și folosirea efectivă a acestora, controlul de stat asupra obiectelor strategice și energetică, neadmiterea dominării capitalului străin în sectorul monopolurilor naturale, dezvoltarea liniilor de transport în rețeaua europeană, dezvoltarea

tarea sectorului energetic prin încadrarea proceselor tehnologice noi, integrarea în aprovizionarea de electricitate și gaze cu rețelele Europei de Vest, diversificarea surselor de import al energiei și crearea rezervei strategice, lupta cu corupția.

În calitate de amenințări, în domeniul economic, au fost determinate instabilitatea globală, regională, națională, economică, socială determinată de procesele de globalizare, ratele mari de transformare, diferențele civilizaționale, polarizarea social-economică, nivelul înalt al instabilității politice, militare și economice în regiune, determinată de vecinătatea cu țările militarizate și cele cu democrație nedezvoltată; intervențiile economice, mai ales din partea țărilor vecine cu scopul de a destabiliza sistemele monetare, bancare, creditare naționale; investițiile capitalului străin pentru controlul asupra obiectelor strategice, energeticii, instituțiilor financiar-credite, comunicațiilor; dependența energetică și de resurse a țării sau grupului de țări; caracterul instabil al livrărilor de energie și funcționare a sistemului energetic; dezvoltarea insuficientă a tehnologiilor, dependența tehnologică și de resurse de partenerii străini, ratele scăzute de pătrundere în spațiul global informațional.

Pentru realizarea intereselor economice și contracararea amenințărilor, au fost folosite instrumentele – *politice* (integrarea în UE, OSCE, participarea în politica de vecinătate, formarea societății civile cu folosirea experienței europene); *instituționale* (acorduri internaționale despre securitatea colectivă, lărgirea transparenței instituțiilor politice, militare, de apărare, crearea instituțiilor naționale de securitate, dialogul internațional în domeniul securității); *economice* (integrarea în spațiul economic european, dialogul economico-politic cu FMI, formarea economiei în conformitate cu principiile de piață și criteriile europene, dezvoltarea potențialului științific, transparența în sfera financiară, diversificarea surselor energetice); *militare* (integrarea în NATO, organizațiile internaționale de pacificatori, controlul exportului de muniții și tehnologii militare, transferul munițiilor); *sociale* (consolidarea societății pe baza valorilor europene, scopurilor naționale, priorităților de dezvoltare, creșterea bunăstării națiunii, dezvoltarea educației, culturii, științei, ocrotirea sănătății).

În scopuri de transformare economică, au fost efectuate reforme complexe pentru stimularea, stabilizarea și creșterea concurențialității economiilor naționale. Au fost realizate schimbările structurale determinate de schimbarea rolului statului și sectorului privat. A fost efectuată privatizarea sectorului privat. Au fost micșorate și apoi eliminate

subsițiile. Au fost eliminate restricțiile din domeniul investițional, privatizare și licențiere. Vânzarea averii de stat a fost realizată prin concursuri deschise. A fost stopată taxarea profitului reinvestit. Au fost liberalizate prețurile și comerțul exterior. A fost creat un sistem de taxe modern. Au fost adoptate legile despre insolvabilitate, care au limitat creșterea întreprinderilor insolabile, stimulând băncile să ofere credite mai sigure. A fost restructurat sistemul bancar, fiind mai independent de guvernele țărilor. A fost unificat și armonizat cadrul legal cu cel european. A început să se dezvolte sfera informațională. S-a înfăptuit lupta cu corupția.

În subcapitolul trei, sunt analizate scopurile și prioritățile economice ale Republicii Moldova la integrarea în UE.

După obținerea independenței și crearea societății civile, direcția principală de dezvoltare a țării a fost stabilită spre integrarea în Uniunea Europeană.

În acest sens, a fost creată baza normativă și legislativă, a fost activizată colaborarea cu instituțiile internaționale financiare și economice. La realizarea schimbărilor economice, a fost pus accentul pe stabilizare macroeconomică, liberalizare, privatizare, crearea bazei legislative pentru reforme de piață. În 2006, a fost atinsă stabilitatea macroeconomică și creșterea economică, s-a redus nivelul sărăciei.

Totodată, în anul 2009, în Programul de stabilizare și relansare a economiei Republicii Moldova pentru anii 2009-2011, aprobată prin Hotărârea Guvernului №790 din 01.12.2009, este vorba despre criza economică determinată de starea țărilor partenere. În acest program, sunt elaborate măsuri contra crizei pentru anii 2010-2011, direcționate spre stabilizare și optimizare a finanțelor publice; restabilirea creșterii economice, asigurarea protecției sociale efective și echidistante.

Conform Biroului Național de Statistică, în anul 2010, în comparație cu 2009, a fost observată creșterea indicatorilor macroeconomici de bază. PIB s-a majorat cu 6,9%, totodată, reducerea PIB, în 2009, a constituit 13,8%. Indicele producției industriale a atins nivelul de 107% (reducerea în 2009 a fost 24,5%). Producția agricolă a crescut cu 7,9% (reducerea în 2009 – 19,4%). Investițiile în capital au crescut cu 16,7% (reducerea în 2009 – 40,3%). Exportul a crescut cu 22,9% și a constituit 96,9% din nivelul anului 2008. Importul a crescut cu 17,6% (reducerea în 2009 – 33,1%). Deficitul balanței de plăți, în 2010, a constituit 2,3 miliarde de dolari USA sau cu 14,2% mai mult decât în 2009.

Indicele prețurilor de consum a constituit 107,4%. Vânzarea mărfurilor cu amănuntul a crescut cu 8,9%, iar salariul mediu lunar – cu 8,2 %.

Corelația volumului de export CSI/UE, de la 76% în 2008, a crescut la 85% în 2010. Valoarea exportului în țările CSI a constituit 40,5%. Structura exportului pe țări a avut un caracter asimetric. Exportul în Rusia a fost de 26,2%, România – 16%, Italia – 9,6%. Importul din CSI a atins 37,4% și a crescut, în comparație cu anul 2008, cu 1,9%. Structura importului, de asemenea, are caracter asimetric. Importul din Rusia a constituit 15,2%, Ucraina – 13%, România – 10%, China – 8,3%.

Referitor la nomenclatura de mărfuri, putem menționa că volumul de bază se plasează la mărfurile agricole. Exportul de mașini, utilaje și transport, producția chimică, în 2010, a constituit 40% din volumul exportului. Importul mașinilor, utilajului și transportului în 2010 a fost mai mare decât același indicator al exportului de 4,6 ori. Pentru perioada 2008 – trim. I, 2011, acoperirea importului prin export s-a păstrat la un nivel mai mic de 50% și a constituit în 2008 – 32,5%, 2009 – 39,1%, 2010 – 40%, trim. I, 2010 – 43,5%. Pentru perioada 2008 – trim. I, 2011, s-a păstrat balanța de plăți negativă. În 2008, a constituit 3307,7 mil. dolari SUA, 2009 – 1995,3 mil. dolari SUA, 2010 – 2313,8 mil. dolari SUA. În primul trimestru al anului 2011, cu referință la anul 2010, creșterea a constituit 134,7%. Structura resurselor energetice pentru perioada 2006-2009 nu s-a modificat. Sursa principală este importul, a cărui cotă-parte, în 2006, a constituit 88,8%, 2007 – 89,7%, 2008 – 87,3%, 2009 – 85,3%. Principalul tip de carburanți este gazul natural, a cărui cotă-parte este de 40%, motorina – 17,4%, benzina – 11,2%. Numărul populației, din 2007 până în 2010, s-a redus cu 17,4 mii pers. și a constituit 3563,7 mil. pers. În 2010, populația ocupată s-a redus cu 3,5%, în comparație cu anul 2009 și a constituit 1143,4 mii pers. A fost observată creșterea numărului de șomeri, în 2008 – 46230 pers., 2009 – 79241 pers., 2010 – 92000 pers (8% din populația ocupată). Persoanele inapte de muncă constituie 50,3 persoane pe 100 de persoane apte de muncă.

Experiența reformelor în țările în tranziție arată că caracterul de piață de divizare a resurselor nu întotdeauna conduce la creșterea automată a concurențialității și eficacității economiei, creșterii capitalului acumulat, creșterii productivității muncii, creării locurilor de muncă noi.

Pentru realizarea cu succes a strategiei creșterii economice – integrarea în structurile de divizare internaționale a muncii nu este suficientă. În țările Asiei de Est și Sud-Est, pentru realizarea strategiei de creștere, în termene restrânse, a fost elaborată politica macroeconomică care a stimulat investițiile, dezvoltarea tehnologică, formarea capitalului, creșterea cererii interne.

Schimbarea accentului pe creșterea bazată pe cererea internă, încadrarea sistemului inovațional efectiv în modelul de dezvoltare național în condiții de instabilitate este deosebit de important.

Ținând cont de experiența internațională și regională, la baza modelului de creștere economică, pe viitor, trebuie să fie puse următoarele priorități.

Continuarea realizării programului de integrare economică în UE, care corespunde etapei istorice concrete de dezvoltare a țării, tendințelor regionale care consolidează statul și societatea.

Trebuie folosite mai activ potențialul de resurse, piața în dezvoltare a CSI, relațiile economico-comerciale cu CSI. La elaborarea și realizarea ideilor și priorităților naționale trebuie efectuată o monitorizare și de ținut cont de riscurile politice și economice regionale.

În conformitate cu perspectiva dezvoltării relațiilor economice dintre UE și Rusia, este necesară extinderea eficacității folosirii amplasării geografice și potențialului de tranzit.

În aceste scopuri, este necesară formarea spațiului corespunzător economic, instituțional, infrastructural.

Pentru realizarea politicii de creștere, în cadrul programelor pe termen mediu, trebuie pus accentul pe piața internă, stimularea cererii interne, ocupării forței de muncă.

Sistemul de priorități naționale pe termen lung trebuie să fie construit pe modelul de dezvoltare investițional-inovațional, care este realizat în prezent, dar și în perspectivă în UE.

Capitolul IV. „Metodologia asigurării securității economice în Comunitatea Statelor Independente”.

În subcapitolul unu, sunt analizate condițiile socio-economice și necesitatea politico-economică de creare a sistemului de asigurare a securității economice în CSI, la sfârșitul sec. XX – începutul sec. XXI.

Destrămarea URSS a pus în fața fostelor republici ale Uniunii o sarcină urgentă și foarte semnificativă de restabilire radicală a relațiilor politice, economice, sociale pe tot spațiul euroasiatic. Tot spațiul post-sovietic a fost supus transformărilor masive. A fost creată baza pentru economia de piață. Fostele republici ale Uniunii Sovietice au început să organizeze de sine stătător relațiile economice externe.

În scopurile transformării, rezolvării sarcinilor perioadei de tranziție a apărut necesitatea integrării regionale în calitate de subiect al relațiilor internaționale și economice internaționale. A fost creată Comunitatea Statelor Independente.

Fundamentul complexului regional de colaborare, inclusiv în domeniul securității, s-a bazat pe colaborare economică. Eforturile s-au concentrat pe crearea condițiilor pentru comerț, sistemul de plăți, coordonarea pozițiilor de politică externă și protecție a pieței interne. Procesul de integrare a fost susținut de sarcinile comune de reformare a economiei și societății, relațiile economice tradiționale, infrastructura creată istoric, materia primă complementară.

Sub presiunea pieței globale, s-a creat sistemul de amenințare a securității naționale – criza economică în derulare, reducerea concurențialității economiilor naționale, specializarea de materie primă, schimbul de comerț exterior inechitabil, pierderea piețelor de desfacere, reducerea nivelului de trai, dezvoltarea proceselor de populație. S-au acutizat contradicțiile în interesele naționale.

În scopul creșterii eficacității CSI și rezolvării sarcinilor de dezvoltare economică națională, a devenit necesară crearea sistemului de securitate economică națională, care ar permite, pe baza scopurilor și priorităților naționale, formarea spațiului de interese regionale, sistematizarea amenințărilor inclusiv a celor economice, crearea instrumentelor și mecanismelor de realizare și reflectare respectiv; comasarea resurselor, coordonarea eforturilor pentru penetrarea în relațiile globale și protecția producătorului autohton; dezvoltarea formelor de colaborare multilaterală, adaptarea acestora la problemele care urmează să fie rezolvate la transformarea economiei și a societății.

În subcapitolul doi, se studiază evoluția abordărilor metodologice-conceptuale referitoare la asigurarea securității CSI.

Bazele de formare a acestor abordări au fost puse în anul 1991, la semnarea, de către conducătorii statelor post-sovietice a Acordului privind crearea CSI, protocolul la acest acord, declarația de la Alma-Ata. A avut loc întărirea legală a unei realități geopolitice noi – Comunitatea Statelor Independente. La baza CSI, au fost puse principiile bazate pe scopurile și principiile ONU, Actului de la Helsinki și altor documente. La sfera de activitate comună se referă și participarea în sistemul internațional de securitate, coordonarea activității politice externe, colaborarea în domeniul formării și dezvoltării politicii militare, spațiului economic comun, pieței europene și eurasiatice comune.

La ședința Consiliului șefilor statelor membre de la Minsk, în anul 1993, a fost adoptat Statutul CSI, au fost formulate scopurile comune ale CSI – colaborarea în asigurarea păcii și securității internaționale, colaborarea în domeniul politic, economic, ecologic, umanitar, cultural, legal. Au fost determinate principiile construirii CSI – recunoaș-

terea integrității teritoriale a statelor, neimplicarea în afacerile interne, supremația dreptului internațional, rezolvarea litigiilor pe cale pașnică, coordonarea intereselor naționale și regionale, extinderea proceselor de integrare.

Mecanismul instituțional a inclus Consiliul șefilor statelor și Consiliul șefilor de guverne, Consiliul miniștrilor de externe, Comitetul executiv, Consiliul economic, Consiliul miniștrilor apărării, Consiliul șefilor serviciilor de grăniceri, Curtea economică. Alte organe (comitete, comisii, consilii) urmează să realizeze colaborarea în cadrul altor probleme politice, economice, comerciale, militare, de relații sociale.

Despărțirea fostelor republici ale Uniunii Sovietice a avut lor în cadrul dreptului internațional fără perturbări catastrofale politice, economice și sociale. CSI a căpătat formele reale ale unei organizații internaționale. În același timp, colaborarea în domeniul intereselor naționale poartă caracterul de colaborare, dar și de conflict. S-a format baza normativă legală pentru asigurarea securității regionale.

În legea-model „Despre securitate”, adoptată la Comitetul interparlamentar al Belarusului, Kazahstanului, Rusiei, Tadjikistanului, în 1999, au fost determinate categoriile de bază ale securității – conținutul, subiecții, obiectele, forțele, interesele regionale, amenințările, principiile, funcțiile, instrumentele. A fost subliniat că asigurarea securității este o condiție de bază pentru dezvoltarea țărilor membre ale CSI. Dezvoltarea abordărilor conceptuale referitoare la asigurarea securității a primit o înțelegere largă în cadrul conceptului securității „moale” și conceptului de protejare. Securitatea țărilor membre și a Comunității, în general, s-a identificat cu o stare de siguranță a intereselor naționale, regionale de la amenințările potențiale și reale. Au fost determinate tipurile de securitate – externă, colectivă, socială, militară, economică, informațională și ecologică. În calitate de subiecți ai securității regionale din cadrul CSI, au fost determinate statele suverane, care, conlucrând în cadrul dreptului internațional, își realizează funcțiile de securitate regională prin organele de putere juridică, executivă și legislativă și asigură protecția intereselor naționale și regionale. Interesele regionale sunt determinate ca interesele naționale integrate. Ultimele ca un ansamblu de necesități politice, economice, sociale statale, de realizarea cărora depinde capacitatea de asigurare a protecției drepturilor constituționale ale cetățeanului, valorilor societății și instituțiilor de bază. Amenințările securității reprezintă un complex de condiții, procese și factori care împiedică realizarea intereselor sau care creează pericol pentru realizarea lor. Funcțiile securității CSI

sunt: elaborarea strategiei și tacticii asigurării securității, monitorizarea scopurilor, priorităților, pericolelor; crearea forțelor și mijloacelor pentru asigurarea securității; protecția intereselor vitale, formarea poziției comune în colaborare cu instituțiile de securitate internaționale; crearea bazei legislative și unificarea legislației naționale care reglementează relațiile în domeniul securității; asigurarea politico-militară, informațională, financiară, materială a mecanismului de funcționare a securității. Securitatea economică regională se determină ca o stare de siguranță a economiilor țărilor membre în condițiile interne și externe, procese și factori care pun sub pericol dezvoltarea durabilă și independența economică. Drept bază pentru asigurarea securității economice regionale servește coordonarea intereselor economice naționale, atingerea și menținerea nivelului necesar de protecție a acestora.

Direcțiile de bază ale colaborării în domeniul economic și social sunt formarea spațiului economic comun în baza relațiilor comerciale, circulația liberă a mărfurilor, serviciilor, capitalului și forței de muncă; coordonarea politicii sociale, elaborarea programelor sociale comune; dezvoltarea sistemului de transport și comunicații, energeticii; coordonarea politicii creditar-financiare; dezvoltarea relațiilor economico-comerciale; protecția investițiilor; protecția legală a proprietății intelectuale; elaborarea și exercitarea programelor comune în domeniul științei, tehnicii, educației, ocrotirii sănătății, culturii și sportului.

Legea-model „Despre securitate” a fost direcționată în parlamente pentru a fi folosită în legislația națională.

Pentru atingerea scopurilor Comunității, în 2000, a fost adoptat Programul de acțiuni referitor la dezvoltarea CSI până în anul 2005, a fost elaborat Planul de realizare a acestuia. În documente, au fost formulate prioritățile regionale și măsurile pentru realizarea lor. Eforturile principale au fost cumulate asupra dezvoltării spațiului economic, domeniului inovațional, formării bazei normative și legale, elaborarea conceptului și strategiei dezvoltării, exercitarea cercetărilor analitice și de prognozare, crearea bazelor de date. Pe ordinea de zi, a fost pusă problema aderării la OMC, dezvoltarea colaborării cu alte organizații internaționale.

Totodată, Programul și Planul nu corespundeau posibilităților reale ale statelor membre. În legătură cu aceasta, multe puncte au rămas neîndeplinite. Ca rezultat, CSI a rămas o uniune cu divergențe în sistemul de interese naționale, lipsa coordonării referitor la amenințările și pericolele și responsabilității pentru neexercitarea obligațiilor.

Dezvoltarea evenimentelor pe spațiul comunitar și în lume a solici-

tat acțiuni sistemice. În legătură cu aceasta, decizia Consiliului șefilor statelor CSI, în 2007, a fost aprobat Conceptul dezvoltării ulterioare a CSI, care urma să adapteze această structură la realitățile actuale și care reprezintă un complex de viziuni comune asupra scopurilor, priorităților și mecanismelor de dezvoltare a Comunității. În acest concept, se menționează că CSI este o formă de colaborare egală între statele independente apreciată de comunitatea internațională și care are un rol important în asigurarea securității, stabilității și colaborării în spațiul statelor suverane. S-a constatat că dezvoltarea proceselor de globalizare, apariția riscurilor noi, a amenințărilor și pericolelor contribuie la extinderea rolului integrării și colaborării regionale ca unui factor de asigurare a stabilității și securității în lumea contemporană. Baza ideologică a Conceptului o constituie înțelegerea faptului că dezvoltarea economică și colaborarea economico-comercială este o condiție necesară pentru dezvoltarea durabilă. Scopul principal al CSI este formarea, în perspectivă pe termen lung, a unei grupări economice și politice integrale statale, care va asigura funcționarea efectivă a membrilor.

În domeniul intereselor regionale, eforturile de bază au fost direcționate spre asigurarea colaborării efective, atingerea eficacității maxime în rezolvarea problemelor.

În relațiile internaționale, în domeniul securității, în calitate de prioritate, sunt stipulate următoarele – menținerea stabilității socio-economice și a securității internaționale, colaborarea și schimbul de opinii asupra problemelor de bază ale politicii și securității internaționale, contracararea amenințărilor tradiționale și a celor noi, stabilirea conclucrării convenabile cu organizațiile regionale.

În domeniul economic, este planificată asigurarea integrării în economia mondială, elaborarea liniei coordonate referitoare la folosirea resurselor energetice, creșterea concurențialității naționale, a nivelului de trai și de bunăstare, aderarea la OMC.

Pentru realizarea Conceptului, Decizia Consiliului șefilor statelor a aprobat Planul general de acțiuni în conformitate cu care este necesară elaborarea și aprobarea Strategiei de dezvoltare economică a CSI pe termen lung, finalizarea determinării normativ-legale a zonei de comerț liber, a uniunii vamale și adoptarea măsurilor practice pentru crearea acestora, realizarea Conceptului de formare a pieței electoenergetice comune și a complexului de măsuri referitor la plasarea pe piața internă și externă a producției concurențiale.

Pentru exercitarea deciziilor Consiliului EVRAZAS, din

27.11.2009, au fost introduse Acordul despre Codul Uniunii vamale, acordul despre reglementarea vamală și tarifară unică și reglementarea netarifară a Uniunii vamale Republica Belarus, Kazahstan și Federația Rusă. Aprobarea acestora a fost direcționată spre activizarea proceselor de integrare în spațiul CSI în formatul țărilor cointeresate și presupune beneficiile economice pentru țările care au semnat aceste documente.

După consultările dintre șefii Belarusului, Rusiei, Kazahstanului, în decembrie 2010, a fost semnat și apoi ratificat pachetul de documente referitor la crearea spațiului economic comun pe teritoriul țărilor menționate mai sus.

Problemele de asigurare a securității regionale în domeniul militar au fost elaborate începând cu semnarea Acordului despre securitatea comună în CSI (1992). Acest acord stabilește mecanismul de asigurare a securității la nivelul regional care presupune organizarea consultațiilor la nivel regional; monitorizarea amenințărilor securității, integrității teritoriale și suveranității unuia sau mai multor state; coordonarea activităților și luarea măsurilor referitoare la neutralizarea pericolelor apărute. În Conceptul de contracarare și rezolvare a conflictelor pe teritoriul țărilor CSI (1996), a fost stabilită structura activității în cazul apariției, rezolvării, contracarării conflictului, construcția post-conflictuală. În conformitate cu statutul organizației, țările membre au fondat organizația regională a Acordului de securitate comună. Scopurile acesteia sunt fortificarea securității internaționale și regionale, stabilității, protecția activităților comune contra pericolelor militare.

Subcapitolul trei analizează bazele metodologice de asigurare a securității economice în țările membre ale CSI, demonstrând exemplul Belarusului, Kazahstanului, Rusiei, Ucrainei.

În decursul apariției CSI, în țările membre, au avut loc procesele de creare a bazelor conceptuale, spațiului, mecanismelor de securitate națională. Abordările de asigurare a securității naționale în Comunitate s-au format în cadrul conceptului de protejare și securitate „moale”.

Conținutul securității naționale se determină ca starea de siguranță pentru interesele vitale ale personalității, societății și statului. Ca domenii de bază ale securității naționale sunt evidențiate securitatea internă și cea externă, dar și politică, militară, economică, socială, informațională, ecologică. Obiectele de securitate națională sunt – cetățeanul – drepturile și libertățile lui; societatea – valorile ei materiale și morale; statul – ordinea constituțională, suveranitatea, integritatea teritorială a acestuia. Subiecții securității naționale – statul care realizează împuter-

nicirile sale prin organele de putere legislativă, executivă și juridică; organizațiile civile, cetățenii. Interesele naționale au reflectat valorile fundamentale politice, economice, materiale, intelectuale, sociale, dar și necesitățile persoanelor, societății, statului. Amenințările – complexul de condiții și factori care creează pericol pentru interesele personalității, societății, statului. Ca principii de bază ale securității sunt determinate – menținerea ordinii legislative, atingerea balanței dintre interesele individului, societății și statului, adoptarea acțiunilor adecvate pentru contracararea pericolelor, controlul asupra activității în domeniul securității, integrarea cu structurile internaționale de securitate.

Sistemul de securitate națională a format organele de putere executivă, legislativă și juridică, organizațiile de stat, civile și altele, cetățenii care participă în asigurarea securității în conformitate cu legea, dar și legislația care reglementează relațiile în domeniul securității.

Pentru realizarea scopurilor și intereselor, au fost create instrumente instituționale politice, economice, militare. Asigurarea securității naționale a fost atinsă prin menținerea nivelului necesar al protecției intereselor naționale, determinarea pericolelor și eliminarea lor, executarea unui complex de măsuri operative și pe termen lung politice, economice și militare, adoptarea unor decizii și măsuri pentru protecția intereselor naționale, localizarea și lichidarea consecințelor crizelor.

Studierea scopurilor și priorităților menționate în actele conceptuale, normative ale țărilor CSI, demonstrează studiarea insuficientă a scopurilor referitoare la dezvoltarea relațiilor politice, economice în cadrul CSI.

O nouă etapă în formarea bazelor teoretice și practice pentru asigurarea securității naționale și regionale în CSI a luat amploare în anul 2009.

În perioada aceasta, a fost elaborată și aprobată Strategia securității naționale a Federației Ruse până în anul 2020. Bazele conceptuale ale Strategiei se plasează pe relațiile fundamentale dintre Strategie și Conceptul de dezvoltare socio-economică a Rusiei pe termen lung și sunt evidențiate în cadrul conceptului de autoafirmare și de securitate „moale”. Starea securității naționale are în legătură directă cu potențialul economic al țării.

Ca direcție de bază a asigurării securității naționale, sunt determinate prioritățile strategice naționale. Realizarea intereselor naționale se va edifica pe extinderea influenței politice, economice, umanitare a Rusiei asupra spațiului CSI și creșterea Rusiei în calitate de centru regional în spațiul CSI.

Prioritățile naționale ale Federației Ruse, pe termen lung, în dome-

niul politic sunt – transformarea într-un stat puternic la nivelul global, participarea activă în dezvoltarea modelului pluridimensional al existenței globale, participarea egală la evenimentele internaționale de asigurare a stabilității strategice, exercitarea politicilor strategice; în domeniul economic – asigurarea dezvoltării durabile, creșterea concurențialității naționale, dezvoltarea sistemului inovațional, creșterea investițiilor în capitalul uman.

Ca tendințe majore ale dezvoltării lumii, în limitele cărora se va întreprinde activitatea de asigurare a securității sunt creșterea influenței factorului de securitate asupra relațiilor internaționale, incapacitatea de existență a arhitecturii globale și regionale de securitate existente, apariția centrelor noi de influență politică, forță militară, creștere economică, dezvoltarea proceselor de globalizare și integrare, creșterea fragilității tuturor membrilor societății în fața amenințărilor și pericolelor, creșterea consecințelor crizelor globale financiar-economice, orientarea politicii mondiale către asigurarea accesului la sursele energetice.

În subcapitolul patru, sunt analizate prioritățile, amenințările dezvoltării socio-economice în CSI, în legătură cu faptul împlinirii a 20 de ani de la data creării Comunității.

În 2010, situația în economiile țărilor membre ale CSI a început să se amelioreze după recesiunea semnificativă cauzată de criza globală economico-financiară. În decursul anului, a fost marcată o creștere a indicatorilor macroeconomici. Creșterea PIB, în medie, în țările CSI, în 2010, în comparație cu anul 2009, a constituit 4,5%. În 2009, în comparație cu anul 2008, s-a redus cu 6,9%.

Cele mai bune rate de creștere s-au înregistrat în Belarus, Kazahstan, Moldova, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan. Indicele producției industriale a crescut, în medie, cu 8,7%. În 2009, scăderea a constituit 9,5%. Cele mai bune creșteri în producție s-au înregistrat în Armenia, Belarus, Kazahstan, Ucraina, Kârgâzstan. Indicele producției agrare, în anul 2010, în comparație cu anul precedent, s-a redus cu 6,9%. În 2009, creșterea a constituit 1,9%.

Motivul principal de reducere a recoltei în agricultură a fost seceta anormală. Creșterea volumului de producție agricolă s-a înregistrat în Belarus 2,0%, Moldova – 7,9%, Tadjikistan – 6,8%, Uzbekistan 6,8%. Volumul de export-import, în 2010, în țările CSI (fără Turkmenistan și Uzbekistan) a constituit 944,6 miliarde de dolari SUA. Exportul a crescut cu 3%, în comparație cu anul 2009 și a constituit 559 miliarde de dolari SUA. Importul a crescut cu 30% și a constituit 374,4 miliarde de dolari SUA. În comparație cu anul 2009, creșterea operațiunilor

de import-export s-a înregistrat în toate țările CSI. Dinamica aceasta s-a determinat primordial prin creșterea prețurilor pe resurse energetice și alte mărfuri de materie primă. Soldul balanței comerciale, în 2010, în CSI, este pozitiv în mărime de 184,8 miliarde de dolari SUA.

Soldul pozitiv s-a creat în Azerbaidjan, Kazahstan, Rusia. În alte țări, soldul balanței comerciale a fost negativ. În 2009, investițiile în capital s-au majorat ne semnificativ – cu 5,5%, scăderea fiind înregistrată, în 2009, cu 16,3%, fapt ce frânează dezvoltarea economiei. Cea mai semnificativă creștere a investițiilor a avut loc în Azerbaidjan – 21,2%, Belarus – 16,6%, Moldova – 15,8%, Tadjikistan – 11,5%, Turkmenistan – 14,1%. Inflația, în medie, în CSI, s-a accelerat și a constituit 9,1% (în 2009 – 8,5%). S-a observat creșterea prețurilor la produsele care constituie baza alimentației zilnice, determinată de reducerea volumului de producere a producției agroalimentare din cauza condițiilor meteo nefavorabile. Numărul șomerilor în CSI s-a redus, în comparație cu anul 2009, cu 9% și a constituit în decembrie 2010 – 6,7% sau 9,2 milioane de persoane.

În general, în CSI, se formează tendințe de ameliorare a situației economice după recesiunea cauzată de criza economică, totodată, indicatorii macroeconomici și dinamica acestora nu au atins nivelul ante-criză. Procesele de stabilizare sunt instabile, fapt ce se confirmă prin dezvoltarea situației în sectorul financiar al Republicii Belarus.

CSI ocupă 16,4% din teritoriul lumii și aici locuiesc 4,4% din populația lumii. CSI deține 20% din resursele globale de petrol, 40% – gaze naturale, 25% – cărbune, 10% – energie electrică, 25% – resurse forestiere, 11% – resurse acvatice și 13% – terenuri agricole.

Sistemele de transport și comunicații, în statele CSI, au un rol important în relațiile globale de transport. Folosirea efectivă a resurselor, pieței interne largi, colaborării dintre țările CSI deschide un orizont de perspective reale pentru dezvoltarea durabilă a țărilor CSI.

Dezvoltarea colaborării economice dintre statele CSI este perturbată de riscurile politice și economice – caracterul declarativ al priorităților regionale, contradicțiile din interesele economice naționale, diferențele din potențialul economic, structura economiei, nivelul de dezvoltare economică și bunăstare a populației; divergențe în caracterul schimbărilor comerciale, diferențe în procesele de integrare, nivelul înalt al producției energo- și materialo-intensive; uzura critică a fondurilor în domeniile de bază ale economiei; rata materiei prime și a combustibilului mineral, care constituie mai mult de jumătate din volumul total al exportului; existența economiei tenebre și nivelul înalt al corupției.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Formarea amenințărilor transnaționale, instabilității globale, folosirea metodelor de forță pentru realizarea priorităților naționale determină necesitatea asigurării securității în structurile socio-economice, sfera socială, financiar-economică, energetică, ecologică.

Sistemul de asigurare a securității colective internaționale reprezintă o formă de organizare și un complex de măsuri din partea statelor, care au ca scop protecția intereselor vitale de pericole. În conformitate cu necesitățile comunității internaționale, se formează sistemul de asigurare a securității internaționale politico-militare, sistemul internațional de asigurare a dezvoltării durabile, sistemul de asigurare a monitorizării mediului înconjurător și a securității energetice.

Sunt create sisteme naționale de securitate economică, instituții de asigurare a securității economice în grupările regionale statale.

Criza globală financiară și apoi economică au stimulat activitatea de creare a sistemului internațional de contracarare a crizelor economico-financiare și protecție a economiei globale de pericole transnaționale. Actorii principali, în acest sistem, sunt G8, G20, grupările regionale statale, dar și țările membre ale G8 și G20.

Funcțiile de prioritate în mecanismul de contracarare a crizelor economico-financiare și protecția economiei globale de pericolele transnaționale, sunt:

- Crearea arhitecturii internaționale efective de reacționare la crizele globale economice și financiare, eliminarea pericolelor transnaționale, asigurarea stabilității economice și securității.
- Reformarea relațiilor internaționale economico-financiare, extinderea transparenței și eficacității acestora, asigurarea corespunderii cerințelor și amenințărilor contemporane.
- Crearea rețelei globale de securitate financiară pentru controlul asupra introducerii și scoaterii din țară a capitalului speculativ.

În activitatea comunității globale legată de asigurarea stabilității globale, un rol important îl au grupările regionale statale.

Pentru eliminarea efectivă a factorilor care creează pericole intereselor omului, societății, asigurării securității acestora, în cadrul grupărilor regionale, are loc apariția, formarea, creșterea și legitimarea instituțiilor internaționale regionale de securitate, care reprezintă un mecanism socio-economic și politico-militar, care permite:

- creșterea eficacității ieșirii din criza economico-financiară globală și realizarea intereselor naționale;

- formarea ordinii globale economice și financiare, care va ține cont de interesele reale ale tuturor participanților;
- elaborarea abordărilor unice și asigurarea coordonării activităților țărilor-membre în sistemul de relații economice internaționale;
- asigurarea sprijinului comun pe piețele externe și coordonarea principiilor de integrare valutară în sistemul financiar global;
- stimularea creșterii durabile prin crearea piețelor regionale, eliminarea barierelor pe calea trecerii mărfurilor, resurselor, factorilor de producție, folosirea tehnologiilor informaționale și de telecomunicații, îmbunătățirea cadrului de afaceri;
- stimularea investițiilor străine în domeniile prioritare ale economiei naționale și folosirea efectivă a acestora.

Securitatea economică a unei grupări regionale statale, în teză, este o stare și o dinamică a sistemului socio-economic, care s-a format în rezultatul integrării statelor, relațiilor economico-politice dintre instituțiile internaționale politice, sociale, economice în țările membre ale uniunilor care permit determinarea obiectivă și realizarea efectivă a scopurilor și intereselor regionale economice, capacitatea de creștere durabilă și autodezvoltare a unei grupări statale în condițiile de globalizare și instabilitate a economiei globale.

Elementele de bază, care formează sistemul spațiului internațional regional de securitate economică, sunt: obiectul – gruparea regională statală; subiectul – instituțiile internaționale regionale politice, economice, sociale, țările membre ale uniunilor; relațiile care se formează în procesul de realizare a funcțiilor de securitate economică regională; interesele și pericolele regionale economice; mecanismul de asigurare a securității economice în gruparea regională de state; principiile, cadrul legal; cadrul informațional; sistemul de indicatori ai securității economice în grupările regionale statale.

Asigurarea securității internaționale regionale economice prezintă aspecte politice, economice, inovaționale, informaționale.

În cadrul aspectului instituțional, se exercită activitatea de creare a instituțiilor internaționale regionale și coordonarea activității acestora, formarea normelor de drept internaționale, care reglementează relațiile în domeniul securității economice în grupările regionale statale, implementarea lor în legislația națională.

În cadrul aspectului politic, se realizează activitatea politică și organizațională a instituțiilor internaționale și naționale care este direcționată către realizarea intereselor economice și contracararea pericolelor în sfera economică, determinarea și localizarea regimului de func-

ționare, care amenință integritatea grupării regionale statale, crearea condițiilor pentru existența stabilă a acestuia și dezvoltarea progresivă în calitate de subiect al relațiilor internaționale economice în condițiile instabilității economiei globale.

În cadrul aspectului economic, se asigură activitatea de formare a politicii bugetar-financiare, monetar-creditară, de producție, de economie externă, investiționale, sociale, anticriză, pentru contracararea efectivă a pericolelor, menținerea integrității, stabilității, eficacității economice și independenței, concurențialității, capacității de creștere durabilă și autodezvoltare a grupării regionale statale.

În cadrul aspectului inovațional, se asigură activitatea de creare și implementare a doctrinei regionale în sistemul socio-economic al structurilor inovaționale. În cadrul aspectului informațional, se creează cadrul informațional, care este compus din subsistemul informațional-analitic, monitorizare și rețea informațională, se realizează diagnosticul securității economice în gruparea regională statală. Toate aceste aspecte sunt legate între ele și constituie un sistem integral.

Pentru monitorizarea eficacității realizării priorităților regionale economice, contracararea amenințărilor, activității instituțiilor internaționale regionale de asigurare a securității economice, în teză, este elaborat un sistem de indicatori, structura căruia conține patru blocuri de indicatori macroeconomici și integrali.

În teză, sunt analizate, cu aplicarea abordărilor conceptuale și teoretice, modelele de asigurare a securității economice în CSI. Sunt evaluate unele aspecte ce țin de riscurile UE și CSI, care trebuie analizate la realizarea programelor de integrare cu statele cu economie în tranziție.

Criza financiar-economică globală a demonstrat problemele și contradicțiile în UE, zona EURO, starea de înrăutățire a economiei, finanțelor de stat, în țările membre ale UE. În UE, cresc riscurile de defaulturi suverane, centrul de criză se deplasează în Europa.

Instituțiile politice și economice, țările membre ale UE elaborează un program european anticriză, dar și instrumentele și mecanismele politice, economice și instituționale. Au fost formulate și au primit un suport legal prioritățile regionale economice, pericolele UE în domeniul economic, mecanismul instituțional, politica regională de securitate, inclusiv în domeniul economic. La formarea programelor de creștere economică și a măsurilor anticriză, se folosește aparatul categorial, care este elaborat, în prezent, în teoria de securitate economică în sistemele socio-economice.

În CSI este creată baza legală internațională, spațiul categorial, in-

strumentele în domeniul de asigurare a securității economice la nivelul regional și național. Au fost formulate și determinate prioritățile economice regionale, pericolele care amenință realizarea lor. Se creează un mecanism internațional pentru realizarea intereselor regionale și contracararea pericolelor.

Subiecții de asigurare a securității regionale economice sunt țările membre și organele internaționale regionale ale CSI.

Exercitarea cu succes de către Lituania, Letonia, Estonia și Polonia a programelor de integrare în UE confirmă eficacitatea metodologiei, mecanismelor și instrumentelor de securitate pentru determinarea orientărilor naționale strategice, construirea modelelor de dezvoltare economică, consolidarea societății, concentrarea resurselor naționale, realizarea efectivă a intereselor naționale economice, protecția de amenințările interne și externe.

Luând în considerare tendințele regionale, calea obiectivă istorică de dezvoltare a Moldovei, la baza modelului de dezvoltare economică, pot fi puse următoarele priorități. Continuarea realizării programelor de integrare economică cu UE, care consolidează societatea și statul. Folosirea mai activă a potențialului de resurse și piața de dezvoltare a CSI, relațiile comerciale și economice cu țările membre ale Comunității. La elaborarea ideilor și priorităților naționale să fie executată o monitorizare a riscurilor regionale politice și economice. În conformitate cu perspectiva dezvoltării relațiilor economice cu UE și Rusia, necesită creșterea eficacitatea folosirii amplasării geografice și potențialului de tranzit.

La realizarea programelor pe termen mediu, accentul trebuie pus pe dezvoltarea pieței interne, stimularea cererii agregate, ocupării forței de muncă. Sistemul de priorități naționale pe termen lung trebuie să fie construit pe modelul investițional-inovațional de dezvoltare, care se realizează în prezent în UE.

Ideile de bază ale tezei pot fi formulate precum urmează.

În condițiile de existență a proceselor de instabilitate economică și pericole transnaționale, construirea modelului de creștere socio-economică post-criză, se propun abordările teoretice, metodologice, practice pentru analiza conținutului, structurii, dinamicii relațiilor internaționale elaborate de către autor în cadrul conceptului de securitate.

Se introduce noțiunea de „Securitate economică în grupările regionale statale”, dar și categoriile – interesele economice regionale, pericolele securității economice regionale, instrumentele și mecanismul de asigurare a securității internaționale regionale, sistemul de indicatori ai securității economice în grupările regionale statale.

Se argumentează conceptul de autor, algoritmul de cercetare și asigurare a securității internaționale regionale în condițiile de instabilitate a economiei globale.

Abordările teoretico-metodologice sunt aprobate la analiza modelelor de realizare a scopurilor și priorităților regionale economice, contracarând pericolele pe exemplele UE și CSI, programele integraționale în statele cu economie în tranziție.

Cercetarea științifică efectuată permite autorului formularea următoarelor recomandări, propunând:

1. Creșterea eficacității activităților în formatul G20 pentru crearea sistemului internațional de contracarare a crizelor financiar-economice și protecție a economiei globale împotriva pericolelor transnaționale.
2. Continuarea reformării relațiilor internaționale în scopul atingerii balanței dintre scopurile și prioritățile naționale, ținând cont de interesele țărilor cu economiile în curs de dezvoltare, consolidarea eforturilor naționale și a resurselor de contracarare a pericolelor, asigurarea stabilității și securității globale.
3. Elaborarea normelor și standardelor de politică economică, bugetară, monetar-creditară pentru monitorizarea proceselor de globalizare și creșterea eficacității de management al proceselor socio-economice globale, comportamentului în condițiile apariției proceselor de criză, impactului legitim al participanților piețelor globale. Formarea instituțiilor și instrumentelor globale pentru controlul asupra executării și elaborării recomandărilor în cazurile de abateri de la regulile internaționale.
4. Crearea mecanismelor supranaționale pentru studierea provocărilor și pericolelor transnaționale, regionale și globale. Elaborarea instrumentelor politice, economice, internaționale pentru neutralizarea și eliminarea consecințelor crizelor globale și regionale, susținerea economiei globale. Formarea maselor informaționale cu referință la țările, regiunile și teritoriile cu riscuri sporite.
5. Reformarea sistemului financiar global pentru îmbunătățirea calității de reglementare, sporirea transparenței, refuz de protecționism, creșterea eficacității, responsabilității pentru deciziile adoptate, consolidarea eforturilor în sfera bancară și financiară pentru trecerea prin crizele globale, regionale și naționale, asigurarea corespunderii necesităților lumii contemporane multipolare și relațiilor internaționale.
6. Pentru contracararea efectivă a provocărilor și pericolelor, asi-

gurarea dezvoltării naționale stabile și mai ales în statele cu tipul mic al sistemelor economice trebuie să fie efectuată analiza proceselor de globalizare, dinamicii pericolelor, fapt ce va determina alegerea optimă a scopurilor naționale; determinarea intereselor naționale și formarea macromodelului național de economie externă; crearea sistemului de securitate națională și asigurarea funcționării acesteia; coordonarea intereselor la nivelul național și internațional regional, integrarea în grupările regionale statale și apoi în sistemul de relații internaționale economice.

7. Pentru asigurarea securității economice, în grupările regionale statale, în condițiile de dezvoltare a integrării regionale, sunt necesare: elaborarea și implementarea mecanismelor de coordonare a intereselor economice naționale, formarea, pe baza acestora, a scopurilor economice regionale, determinarea și sistematizarea pericolelor, asigurarea contracarării acestora; realizarea măsurilor de program pentru apropierea modelelor economice, coordonarea politicii economice, sistemelor bugetar-financiare și monetar-creditare, formarea mecanismului efectiv, care va permite realizarea acordurilor interstatale, asigurarea apropierii legislației naționale pentru crearea condițiilor legale comune pentru funcționarea subiecților economici, monitorizarea și coordonarea proceselor de intrare în sistemul economic global, participarea la OMC, crearea centrului științific și de cercetare pentru suportul informațional și analitic, științific al proceselor de integrare.
8. Creșterea eficacității planificării și elaborării cercetărilor științifice asupra problemelor de folosire a colaborării internaționale în contracararea pericolelor globale, rolului uniunilor de integrare în politica globală și dezvoltarea relațiilor economice internaționale, atenuarea crizei economice și financiare globale, formarea ordinii globale financiare egale și echidistante, care va ține cont de interesele reale ale tuturor participanților.
9. Este binevenită introducerea în procesul de studii a unei discipline noi „Bazele de asigurare a securității globale, regionale și naționale”, care va include problemele legate de amenințările globale, riscurile și pericolele, procesele de coordonare a intereselor, elaborarea instrumentelor pentru contracararea acestora și realizarea corespunzătoare, elaborarea politicii naționale anticriză, colaborarea internațională la nivel regional în sfera de securitate.

LISTA LUCRARILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Monografii:

1. Экономическая безопасность государства (понятие, содержание, структура, система): Монография / Е.Г. Моисеенко; Минск: ИНБ РБ, 2001. – 130 с.
2. Региональная экономическая безопасность: теория, методология, моделирование: Монография / Е.Г. Моисеенко; Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2003. – 331 с.
3. Формирование системы международной региональной экономической безопасности: Монография / Е.Г. Моисеенко; Минск: ИНБ РБ, 2006. – 278 с.
4. Национальная безопасность Республики Беларусь. Современное состояние и перспективы: Монография / Моисеенко Е.Г., Мясникович М.В., Никитенко П.Г. и др. – Минск: ИООО «Право и экономика», 2003. – 575 с.
5. Основы обеспечения экономической безопасности региональных объединений государств: Монография / Е.Г. Моисеенко; Кишинэу: Ин-т Межд. Отношений Молдовы (Print-Caro SRL), 2011 – 280с.
6. Securitatea economică a statului: teorie, metodologie, practică: Monografia / Belostecinic Gr., Sacovici V., Moiseenko E. – Chişinău: ASEM, 2011. – 174 p.

Materiale didactice

7. Основы оперативно-розыскной деятельности оперативных подразделений пограничных войск Республики Беларусь: учеб. пособие: В 2-х томах. Том. I Под общ. ред. генерал-лейтенанта, канд. военных наук, член-корр. Академии военных наук Российской Федерации А.А. Павловского/ Гуринович А.И., Моисеенко Е.Г., Соколов А.Д. Минск: ИНБ РБ, 2003. – 456 с.
8. Экономическая безопасность и экономическая политика: учеб. пособие / Бондарь А.В., Ермашкевич В.Н., Моисеенко Е.Г. Минск: БГЭУ, 2007.– 423 с.

Materiale publicate in reviste ştiinţifice:

9. О некоторых направлениях использования помощников для обеспечения экономической безопасности Республики

- Беларусь. В: Материалы научно–практ. конф. «Пути совершенствования работы с помощниками в современных условиях», Минск, 22–23 октября 1998 г. / ИНБ РБ. Минск: ИНБ РБ, 1999. С. 156–161.
10. О некоторых подходах к исследованию феномена экономической безопасности Республики Беларусь. В: Труды ИНБ РБ, 1999, № 7 – С. 59–68.
  11. Национальные цели и задачи безопасного экономического развития, угрозы экономической безопасности Республики Беларусь в переходный период. В: Труды ИНБ РБ, 1999, № 9 – С. 28–36. В: Труды ИНБ РБ, 2000, № 10 – С. 6–17.
  12. Экономическая безопасность государства (понятие, содержание, система, динамика, измерение). В: Труды ИНБ РБ, 2000, № 11 – С. 54–63.
  13. Основные элементы и противоречия системы региональной экономической безопасности, механизм её обеспечения. В: Труды ИНБ РБ, 2002, № 14 – С. 6–29.
  14. Основные концептуальные подходы к формированию системы европейской безопасности. В: Труды ИНБ РБ, 2003, № 16 – С. 5–10.
  15. Экономическая безопасность как основа комплексной оценки и системного противодействия экономической преступности. В: Материалы международной научно–практической конференции «Теоретическое и правовое обеспечение реформы в сфере борьбы с преступностью в Республике Беларусь», Минск, 22 – 23 апреля 1999г. / Белорус. гос. ун-т. – Минск: Право и экономика, 1999. – С.164 – 169.
  16. Основные направления управленческой деятельности государства по обеспечению экономической безопасности в условиях переходной экономики. В: Материалы межведомственной научно–практической конференции «Национальная безопасность: управленческие и информационные технологии обеспечения», Минск, 10 – 11 июня 1999 г. / КГБ РБ, ИНБ РБ. – Минск: ИНБ РБ, 1999. – С. 84 – 87.
  17. О некоторых подходах к обеспечению безопасного экономического развития. В: Материалы Минского Форума по проблемам европейской безопасности «Европа XXI: новые угрозы и риски безопасности», Минск, 11 – 12 июня 1999г. / Фонд Макаруров, Аналитический центр «Стратегия». – Минск: ООО «Инпредо», 2000. – С. 112 – 118.

18. Профилактическая деятельность КГБ Республики Беларусь по обеспечению экономической безопасности государства. В: Материалы научно-практической конференции «Проблемы организации и проведения профилактики в органах государственной безопасности», Минск, 22 октября 1999 г. / ИНБ РБ. – Минск: ИНБ РБ, 2000. – С. 45 – 54.
19. Беларусь в межполюсном пространстве. В: Финансы, учет, аудит. – 2000. – № 12. – С. 43 – 46.
20. Система национальных экономических интересов и экономическая безопасность человека, общества, государства. В: Материалы международной научно – практической конференции «Конституционно–правовые проблемы формирования социального правового государства», Минск, 30 – 31 марта 2000 г. – Минск: БГУ, 2000. – С. 329-331.
21. Кибернетика, как основа общей теории управления экономической безопасностью государства. В: Материалы международной научно – практической конференции «Проблемы обеспечения национальной безопасности в современных условиях», Минск, 28 – 29 июня 2001 г. В 2 т. – Минск: ИНБ РБ, 2001. – Т. 2. – С. 186 – 191.
22. Социально-экономическая динамика на рубеже веков. В: Материалы межведомственной научно – практической конференции «Терроризм как угроза национальной безопасности Республики Беларусь», Минск, 25 февраля 2002 г. – Мн.: ИНБ РБ, 2002. – С.135 – 151.
23. Моделирование экономической безопасности региональных объединений государств. В: Мир технологий. – 2003. – № 2. – С. 51 – 56.
24. Модели управления экономической безопасностью государства Мир технологий. – 2003. – № 2. – С. 42 – 47.
25. Формирование национальной модели экономического развития в условиях глобализации мировой экономики. В: Мир технологий. – 2003. – № 3. – С. 72 – 74.
26. Принципы системы государственного управления эффективностью инвестиционной политики рационального использования топливно-энергетических ресурсов. В: Мир технологий. – 2003. – № 3. – С. 52 – 60.
27. Интеллектуальные математические методы для анализа экономической безопасности государства. В: Вестник

- Белорусского государственного экономического университета. – 2003. – № 2. – С. 48 – 54.
28. Формирование системы экономической безопасности Европейского Союза. В: Вестник Белорусского государственного экономического университета. – 2003. – № 4. – С. 95 – 99.
  29. Финансовая система стран Содружества: процесс формирования. В: Финансы, учет, аудит. – 2003. – № 6. – С. 18 – 19.
  30. Оценка энергоэффективности валового внутреннего продукта и инвестиций в энергосбережение Республики Беларусь. В: Вестник фонда фундаментальных исследований. – 2003. – № 2. – С. 22 – 32.
  31. Система региональной безопасности (содержание, структура, функции, механизм). В: Актуальные вопросы деятельности органов государственной безопасности на современном этапе: Сб. науч. ст. М.: Акад. ФСБ РФ, 2003. – вып. 14. С. 266 – 267.
  32. Региональная экономическая безопасность: опыт Европейского Союза: Сб. науч. трудов СВР РФ. – 2003. – № 19. – С. 325–331.
  33. Система международной региональной экономической безопасности (теоретико-методологический аспект проблемы). В: Экономика и социология: научно-теоретический журнал, Кишинэу: Институт экономических исследований Академии Наук Республики Молдова. – 2003. – № 2. – С. 3 – 14.
  34. Моисеенко Е.Г. Обеспечение безопасности региональных объединений государств. В: Сб. науч. тр. Нац. Акад. Службы безопасности Украины. – 2003. – № 8. – С.132 – 136.
  35. Методологические подходы к оценке экономической безопасности Беларуси и России в едином экономическом пространстве. Результаты оценки. В: Материалы международной научно-практической конференции «Социально-экономическая безопасность государства: оценка, обеспечение». – Минск, 11 – 12 декабря 2001г. – Минск: ИНБ РБ, 2003. – С. 23 – 39.
  36. Общие принципы управления экономической безопасностью государства с точки зрения экономической кибернетики. В: Материалы международной научно-практической конференции «Социально-экономическая безопасность государства:

- оценка, обеспечение». – Минск, 11 – 12 декабря 2001г. – Минск: ИНБ РБ, 2003. – С. 120 – 126.
37. Экономическая безопасность государства в период глобализации мировой экономики. В: Тезисы докладов Международной научно – практической конференции «Проблемы мирового хозяйства и развития международных экономических отношений». – Минск, 18 – 19 октября 2001 г. – Минск: БГЭУ, 2001. – С. 26 – 30.
38. Национальная экономическая безопасность в контексте процессов глобализации. В: Тезисы докладов 2-ой международной научной конференции «Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития». – Минск, 11 – 12 октября 2001 г. В 3 т. – Минск: НИЭИ Министерства экономики Республики Беларусь, 2002. – Т. 3. – С. 146 – 149.
39. Методологические проблемы формирования национальной экономической модели и устойчивого развития государства. В: Тезисы докладов IV международной научной конференции «Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития». – Минск, 2 – 3 октября 2003 г. В 3 т. – Минск: НИЭИ Министерства экономики Республики Беларусь, 2004. – Т. 3. – С. 72 – 74.
40. Динамическая модель системы эффективного управления экономической безопасностью государства. В: Тезисы докладов международной научно-практической конференции по устойчивому развитию. – Минск, 27 – 28 мая 2004 г. – Минск: Юниак, 2004. – С. 50 – 51.
41. Модель системы эффективного управления экономической безопасности государства. В: Материалы Международной научно-практической конференции «Экономические проблемы вступления России в ВТО». – Белгород, 26 мая 2004 г. Белгород: Белгородский государственный университет, 2004. – С. 19 – 24.
42. Формирование региональных соглашений развивающихся стран. В: Материалы научно-практической конференции «Актуальные проблемы социально-экономических, правовых и гуманитарных наук: теория и практика». – Минск, 15 мая 2009 г. – Минск: «БИП – С ПЛЮС», 2009. – С. 190 – 191.
43. Формирование экономики на основе информационных и

- коммуникационных технологий. В: Вторая Международная научно-практическая конференция «Инновационные аспекты трансграничного сотрудничества», Минск: БНТУ, 2009 г. – С. 144 – 147.
44. Формирование региональных соглашений развивающихся стран. В: Научно-практ. конференция «Актуальные проблемы социально-экономических, правовых и гуманитарных наук: теория и практика». Минск: БИП, 2009 г. – С. 366 – 367.
45. Теоретические основы системы международной региональной экономической безопасности. В: VIII Международная научная конференция «Беларусь в современном мире». Минск: БГУ, 2009г. – С. 240 – 241.
46. Институциональный механизм ЕС. В: Международная научно-практическая конференция «Экономические, юридические, информационные аспекты сотрудничества в таможенной сфере. Минск: БНТУ, 2010г. – С. 24 – 26.
47. Структура теории безопасности. В: 8-ая Международная научно-техническая конференция «Наука, образование, производство». Минск: БНТУ, 2010г. – С. 37.
48. Генезис концептуальных основ обеспечения безопасности СНГ. В: Труды Института национ. без-ти Респ. Беларусь, 2011г., № 31 – С. 48 – 56.
49. Институциональный механизм реализации политических и экономических приоритетов Европейского Союза. В: Межд. научно-практ. конференция «Менеджмент и маркетинг в сфере образования». Минск: БНТУ, 2011 г. – С. 39 – 42.
50. Устойчивое развитие и обеспечение национальной безопасности. В: Европейский семинар по устойчивому развитию. Минск: МЭСИ (Минский филиал), 2011г.– С.27–30.

ADNOTARE

MaiseyenkaYauhen: „Asigurarea securității economice a grupărilor de state regionale interstatale”. Teza pentru gradul de doctor habilitat în Economie. Specialitatea 08.00.14 – economia mondială, relații economice internaționale. Chișinău, 2012.

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, o listă de referințe, care include 475 de surse, 49 de anexe, 233 de pagini de text principal. Studiul este publicat în 51 de lucrări științifice, inclusiv 4 monografii individuale, 2 monografii cu coautor, 2 manuale cu coautor, 43 de articole științifice.

Cuvinte-cheie: economie, securitate, interese, provocări, amenințări, riscuri, probleme globale de modernitate, globalizare, integrare, siguranță economică regională, mecanism de securitate, dinamica și stabilitatea sistemului economic.

Obiectul de studiu. Acest lucru este studiul științific despre natura, conținutul, structura, elementele de bază, funcțiile, principiile, atitudinile, practicile pentru securitatea internațională economică regională.

Scopul și obiectivele studiului. Scopul tezei este cercetarea economică, socio-politică a bazelor conceptuale, teoretice, metodologice și practice de asigurare a securității economice în uniunile regionale ale statelor.

Noutatea și relevanța studiului. Teza este un studiu de generalizare, în care, pentru prima dată a fost studiat sistematic fenomenul securității economice a asociațiilor regionale de state, dezvăluite cauzele riscurilor sale, natura, conținutul, structura și principiile. În primul rând, a studiat specificul de securitate economică în UE și CSI.

Valoarea teoretică. Teza contribuie la dezvoltarea teoriei și metodologiei studiului de securitate economică, a structurilor sociale și economice. Teza poate servi ca bază pentru înțelegerea, în continuare, a problemelor teoretice și practice ale securității economice.

Semnificația practică a studiului. Declarațiile principale și concluziile tezei pot fi utilizate de către autoritățile publice cu privire la proiectarea, planificarea și punerea în aplicare a programelor și activitățile care determină funcționarea și de securitate a economiei naționale în procesul de integrare în asociații regionale de state, precum și OMC.

Aplicarea rezultatelor științifice. Constatările, concluziile și recomandările au fost utilizate în elaborarea documentelor conceptuale ale securității naționale a Republicii Belarus. Materialele folosite în activitatea proceselor academice și științifice din Belarus, Universitatea Economică de Stat, Universitatea Națională Tehnică din Belarus, Institutul pentru Securitate Națională a Republicii Belarus.

ANNOTATION

MaiseyenkaYauhen: Economic Security Provision of Regional Integration of States. Doctoral Thesis in Economics. Speciality 08.00.14 – world economics; international economic relations. Chisinau, 2012.

Structure of the dissertation: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, list of the used literature which includes 475 sources, 49 appendixes, 231 pages of the basic text. The result soft the scientific research are presented in 51scientific works, including 4 personal monographs, 2 monographs in co-authorship, 2 textbooks in co-authorship, 43 scientific articles.

Key words: security, interests, challenges, threats, risks, global problems of modern times, globalization, integration, regional economic security, mechanism to implement security, dynamics and stability of economic security.

Subject of the research: The work is scientific research of the essence, contents, structure, main elements, functions, principles, relationships, practice of the implementation of the international regional economic security.

Goal and objectives of the work: The aim of the research is the economic, political and social study of the conceptual, theoretical and practical bases of the economic security of the regional integration of states in the context of modern global trends.

Scientific novelty: The research is a summarized work that for the first time systematically presents the phenomenon of security of a regional integration of states, and reasons of its appearance. At the same time, its essence, contents, structure and principles are discovered too. The specific character of providing economic security in the EU and CIS is studied for the first time.

Theoretical significance: The scientific work contributes to the development of theoretical knowledge and methodology of the research dedicated to the economic security of social and economic structures. The dissertation research may serve as the basis for further understanding of theoretical and practical problems in the field of economic security.

Practical value of the research: Key provisions and conclusions of the dissertation may be of great help for state bodies while developing, planning and implementing programs and projects as well as measures aimed at proper functioning and security of national economics in the process of integration into regional unions of states and the WTO.

Implementation of scientific results: The results of the scientific research, its conclusions and recommendations were used when developing conceptual documents referring providing national security of the Republic of Belarus. The materials of the work are used in teaching and scientific processes in the Belarusian State Economic University, Belarusian National Technical University, the Institute of the National Security of the Republic of Belarus.

АННОТАЦИЯ

Моисеенко Евгений: «Обеспечение экономической безопасности региональных объединений государств». Диссертация на соискание ученой степени доктора habilitation экономических наук. Специальность 08.00.14 – мировая экономика; международные экономические отношения. Кишинэу, 2011 год.

Структура диссертации: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, список использованной литературы, который включает в себя 475 источников, 49 приложений, 233 страницы основного текста. Результаты исследования опубликованы в 53 научных работах, в том числе: в 4 индивидуальных монографиях, 2 монографиях в соавторстве, 2 учебных пособиях в соавторстве, 45 научных статьях.

Ключевые слова: безопасность, интересы, вызовы, угрозы, риски, глобальные проблемы современности, глобализация, интеграция, региональная экономическая безопасность, механизм обеспечения безопасности, динамика и устойчивость экономической системы.

Предмет исследования. Данная работа является научным исследованием сущности, содержания, структуры, основных элементов, функций, принципов, отношений, практики обеспечения международной региональной экономической безопасности.

Цель и задачи исследования. Цель работы состоит в экономическом, социально-политическом, исследовании концептуальных, теоретических, практических основ обеспечения экономической безопасности регионально-го объединения государств в контексте глобальных трендов современности.

Новизна и актуальность исследования. Данное исследование является обобщающей работой, в которой впервые системно исследован феномен экономической безопасности региональных объединений государств, раскрыты причины его возникновения, сущность, содержание, структура, принципы. Впервые исследована специфика обеспечения экономической безопасности в ЕС, СНГ.

Теоретическое значение. Работа вносит вклад в развитие теоретических знаний и методологии исследования экономической безопасности социально-экономических структур. Диссертационное исследование может служить основой для дальнейшего осмысления теоретических и практических проблем в области экономической безопасности.

Практическая значимость исследования. Основные положения и выводы диссертации могут использоваться государственными органами при разработке, планировании и реализации программ и мероприятий, определяющих функционирование и безопасность национальной экономики в процессе интеграции в региональные объединения государств, а также в ВТО.

Имплементация научных результатов. Результаты исследования, выводы и рекомендации были использованы при разработке концептуальных документов обеспечения национальной безопасности Республики Беларусь. Материалы работы используются в учебном и научном процессе Белорусского государственного экономического университета, Белорусского национального технического университета, Института национальной безопасности Республики Беларусь.

MAISEYENKA YAUHEN

**ASIGURAREA SECURITĂȚII ECONOMICE A GRUPĂRILOR
REGIONALE INTERSTATALE**

SPECIALITATEA 08.00.14 – ECONOMIE MONDIALĂ;
RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE

AUTOREFERATUL
tezei de doctor habilitat în economie

Aprobat pentru tipar: 01.06.2012

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 3,3.

Format: 60x84 1/16.

Tiraj: 30 ex.

Comanda nr. 32

Tipografia Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM
str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 59, MD 2005
tel.: +373 (0) 22 402 986, +373 (0) 22 402 886.